

Naar school in Malawi

Wat ouders willen dat hun kinderen leren

Bachelorthesis 2009

Sterre Grootswagers

Op de omslagillustratie een leerlinge van Nathenje Primary School te Lilongwe. Gekleed in haar schooluniform draagt ze haar boeken in een plastic zak. In haar linkerhand een bundel takjes, in Malawi gebruikt om mee te vegen. (06-02-2009)

Bachelorthesis 2009

Naar school in Malawi

Wat ouders willen dat hun kinderen leren

Sterre Grootswagers 3143449

S.Grootswagers@students.uu.nl

Begeleider: Hans de Kruijf

4.2.2 <i>Culturele invloeden</i>	31
4.3 <i>Verandering</i>	34
4.4 <i>Het effect van leefsituatie op opvoeding</i>	35
4.5 <i>Conclusie</i>	36
Hoofdstuk 5 <i>Opvoedingsstrategieën van ouders zichtbaar in handelen</i>	37
5.1 <i>Huishouden</i>	37
5.2 <i>Beroep</i>	37
5.3 <i>Geld verdienen</i>	38
5.4 <i>Verzamelen van levensbenodigdheden</i>	38
5.5 <i>Volgen van onderwijs</i>	39
5.6 <i>Rol in opvoeding</i>	39
5.7 <i>Omgang van ouders met kinderen</i>	40
5.8 <i>Betrokkenheid van ouders bij het basisonderwijs</i>	41
5.8.1 <i>Basisschoolbezoek en tevredenheid</i>	42
Conclusie	44
Bibliografie	46
Bijlagen	
<i>Bijlage 1 Reflectieverslag</i>	49
<i>Bijlage 2 Summary in English</i>	51

Inleiding

[former educational] studies seem to assume that there is a “natural” demand for education, or that since primary education is compulsory parents will send their children to school. (...) Demand for education [in Africa], even at primary level can no longer be taken for granted. A number of education sector studies report that parents find that education is no longer a worthwhile investment, and the expenses outweigh the potential benefits. (Bredie & Beeharry 1998: 4)

Het volgen van basisonderwijs is in de westerse wereld een alledaagse zaak. Basisonderwijs dient als voorbereiding op het voortgezet onderwijs. Basisschoolkinderen worden onderwezen in feitenkennis en krijgen culturele, sociale en lichamelijke vaardigheden aangeleerd¹. Om ervoor te zorgen dat alle kinderen onderwijs volgen heeft Nederland gratis basisonderwijs en sinds 1969 een leerplichtwet². Deze wet houdt in dat alle kinderen in Nederland van hun vijfde tot hun zestiende jaar verplicht zijn tot het volgen van onderwijs. Voor Nederlandse kinderen is het dus niet meer dan vanzelfsprekend dat zij naar school gaan. Dit is tot op heden echter niet in de hele wereld het geval.

In Afrika is in de jaren '90 in veel landen het basisonderwijs gratis geworden. Voor die tijd was formeel onderwijs voor de meeste gezinnen te duur en vond educatie voornamelijk plaats van ouder op kind. De regering wilde met gratis basisonderwijs de bevolking tegemoet komen, de vraag die je hierbij kunt stellen is in hoeverre deze verandering beantwoordt aan de vraag van de bevolking; het is niet aannemelijk dat huishoudens gebrek aan onderwijs boven hun andere tekortkomingen stellen (Kadzamira & Rose 2003). Maar na het invoeren van gratis basisonderwijs in enkele landen is het aantal basisschoolleerlingen aldaar bijna verdubbeld (Chimombo 2005; Kadzamira & Rose 2003), dit toont aan dat geldgebrek een van de voornaamste redenen was voor het niet naar school gaan van kinderen. Het gratis basisonderwijs kent naast deze enorme toestroom van leerlingen echter ook veel belemmeringen die het succes ervan beperken.

Ouders spelen een primaire rol in het scholen van kinderen. Gedurende de opvoeding nemen zij zelf een deel van deze taak op zich maar zij zijn ook diegenen die bepalen of hun kinderen wel of geen formeel onderwijs volgen. Bij het nemen van deze beslissing spelen

¹ <http://www.postbus51.nl/nl/home/themas/onderwijs/basisonderwijs/algemene-informatie-basisonderwijs/wat-is-basisonderwijs.html> (10-12-2008)

² <http://wetten.overheid.nl/cgi-bin/sessioned/browsercheck/continuation=10682-002/session=067127928065437/action=javascript-result/javascript=yes> (10-12-2008)

allerlei factoren mee die ouders moeten afwegen om te bepalen of basisonderwijs voor hun kinderen voordelig is. Er zijn verschillende redenen voor het feit dat in Afrika lang niet alle kinderen basisonderwijs volgen. Zo zijn er aan het gratis basisonderwijs nog veel kosten verbonden, er moet bijvoorbeeld betaald worden voor boeken en schooluniformen. Ook verlaat een groot deel van de basisschoolleerlingen school voordat zij de basis van taal en rekenen beheersen. Ten derde moeten kinderen, vooral meisjes, vaak meehelpen in het huishouden wanneer de ouders buitenshuis geld verdienen. Ook hebben veel van hen de verantwoordelijkheid over hun jongere broertjes en zusjes wanneer één of beide ouders ziek of gestorven zijn, wat in Afrika regelmatig voorkomt vanwege gebrekkige toegang tot artsen en medicatie, malaria en de heersende HIV/aids-epidemie. Als laatste zijn volgens Kadzamira & Rose veel ouders in Afrika het niet eens met wat hun kinderen op school leren (2003). In plaats van les krijgen in de vaardigheden die kinderen op het voortgezet onderwijs nodig hebben willen ouders dat hun kinderen vaardigheden leren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven. Zij willen bijvoorbeeld dat hun kinderen techniek en landbouwwakken op school volgen, zodat zij thuis hun ouders kunnen helpen.

Deze laatste reden voor het niet naar school gaan van kinderen in Afrika interesseert mij zeer. Wanneer het curriculum immers niet voldoet aan de wensen en verwachtingen van ouders is de kans groter dat zij hun kinderen niet naar school sturen. Om dit te voorkomen ben ik van mening dat er onderzoek gedaan moet worden naar de wensen en verwachtingen die ouders in Afrika voor hun kinderen hebben zodat het basisonderwijs hierop afgestemd kan worden. Ook uit het rapport van de Wereldbank blijkt dat er bij het ontwikkelen van onderwijs in ontwikkelingslanden beter geluisterd moet worden naar de wensen van ouders zodat er meer kinderen naar school zullen gaan (Bredy & Beeharry 1998). In het onderzoek wat ik heb uitgevoerd in Malawi wilde ik erachter komen wat ouders aldaar belangrijk vinden voor hun kinderen om te leren. Hierbij heb ik me gericht op ouderschap, cultuur, de sociaaleconomische situatie van ouders en opvoeding. Mijn doelstelling voor dit onderzoek was te ontdekken wat ouders in Lilongwe willen dat hun kinderen leren op de basisschool en door welke factoren dit wordt beïnvloed. De onderliggende thematiek van hoe sociale mechanismen en omgevingsfactoren het denken en handelen van individuen beïnvloeden heeft mij geïnspireerd bij het formuleren van de volgende hoofdvraag:

Op welke manier beïnvloeden sociaaleconomische omstandigheden en culturele factoren welke kennis en vaardigheden ouders in Lilongwe belangrijk vinden voor hun kinderen?

Mijn onderzoek heeft van 26 januari tot 21 april van het jaar 2009 plaatsgevonden in de rurale en urbane gebieden van Lilongwe. Lilongwe is de hoofdstad van Malawi en ligt in het centrale district van het land. Sinds 1994 is het basisonderwijs in Malawi gratis. Het land behoort met zijn Bruto Nationaal Product van 10.47 miljard dollar in het jaar 2007 tot de top tien van armste landen in de wereld, 74 procent van de bevolking leeft onder de internationale armoedegrens van 1.25 US dollar per dag³.

De kern van het argument dat ik in deze scriptie maak is dat er in Lilongwe een tweedeling te maken is tussen ouders die tevreden zijn met hun huidige leefsituatie en ouders die minder tevreden zijn met hun huidige leefsituatie. Dit gevoel van tevredenheid hangt voornamelijk af van het hebben van financiële middelen; de tevreden ouders zeggen over voldoende geld te beschikken of zien mogelijkheden om aan geld te komen, de minder tevreden ouders zeggen te weinig geld te hebben om hun gezin te kunnen voorzien van de basisbehoeften en zien geen manier om hun financiële situatie te verbeteren. Naast deze tastbare verschillen kwamen in mijn onderzoek ook minder tastbare verschillen als de ideeën die ouders hebben over bepaalde onderwerpen aan het licht. Waar tevreden ouders academische kennis het belangrijkste vinden voor hun kinderen om te leren verkiezen minder tevreden ouders praktische vaardigheden. De voornaamste reden hiervoor is welke banen er voor de kinderen in het vooruitzicht liggen.

Bij het verkrijgen van mijn data heb ik gebruik gemaakt van verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden. Ik heb het grootste deel van mijn data verkregen tijdens semigestructureerde interviews, verder heb ik informele gesprekken gevoerd en ouders geobserveerd in hun handelen om informatie te vergaren. Mijn onderzoekspopulatie bestond uit ouders met kinderen in de leeftijd van vier tot vijftien jaar, woonachtig in Lilongwe. Deze informanten heb ik voornamelijk gevonden rond basisscholen in de rurale en urbane gebieden van de stad. In totaal heb ik 34 vaders en moeders gesproken, vijftien van hen heb ik meer dan twee keer geïnterviewd. Gezien het feit dat 32 van mijn informanten de Engelse taal niet of slechts in beperkte mate beheersten heb ik met tolken gewerkt die voor mij de antwoorden in Chichewa naar het Engels vertaalden. Het grootste deel van mijn data is dus een vertaling van de antwoorden van mijn informanten, dit kan van invloed zijn op de betrouwbaarheid ervan. Om de betrouwbaarheid van mijn data te waarborgen heb ik mijn data uitvoerig en op verschillende wijzen geverifieerd.

³ http://www.unicef.org/infobycountry/malawi_statistics.html (18-06-2009)

Deze scriptie begint met een theoretisch kader waarin de theoretische concepten die van belang zijn voor mijn onderzoek uiteen worden gezet. Ik ga in op onderliggende structuren die ouderschap en opvoeding beïnvloeden, zoals demografische condities, cultuur en sociaal-economische status. Het intermezzo over het volgen van basisonderwijs in Afrika vormt het verbindingsdeel tussen theorie en context. Dit wordt gevolgd door een hoofdstuk waarin ik de context van mijn onderzoek weergeef, ik schets hier onder andere een beeld van het huidige basisonderwijs in Malawi. Vervolgens geef ik antwoord op mijn deelvragen in drie empirische hoofdstukken. Hier zal ik inzicht bieden in de door mij verkregen data en dit koppelen aan bestaande theorieën. Daarna geef ik in de conclusie uitgebreid antwoord op de hoofdvraag. Afsluitend volgt de bibliografie van de door mij geraadpleegde literatuur en in de bijlagen een reflectieverslag en een beknopte samenvatting in het Engels.

Hoofdstuk 1 Theoretisch kader

1.1 Ouders en opvoeding

Iedere ouder heeft een andere kijk op wat het beste is voor zijn kind. Maar globaal gezien is wat ouders voor hun kinderen willen universeel bepaald en losstaand van cultuur; ouders willen dat hun kinderen gezond zijn, dat ze economisch sterk staan en dat ze zich lokaal bepaalde culturele waarden aanmeten. Deze doelen staan volgens Robert LeVine (1988) in hiërarchische volgorde; ouders zorgen er allereerst voor dat hun kinderen de eerste jaren van hun leven gezond doorkomen. Dan wordt er aandacht geschonken aan de sociaal-economische situatie van de kinderen, waarbij de economische zekerheid van het kind in de toekomst prioriteit verkrijgt boven de ontwikkeling van door cultuur bepaalde waarden. Of dit laatste ook echt zo is trek ik sterk in twijfel; mijns inziens zijn culturele normen en waarden geïntegreerd in gedrag van mensen en worden deze dus ongemerkt en automatisch doorgegeven van ouder op kind.

De manier waarop ouders hun kinderen opvoeden wordt beïnvloed door de context waarin de opvoeding plaatsvindt. Sociaal antropoloog John Whiting schrijft in zijn boek 'Environmental Constraints on Infant Care Practices' (1981) dat de manier van opvoeden bepaald wordt door zeven factoren; ecologische omgevingsfactoren, cultuur- en geschiedenisfactoren en sociale, economische, politieke en persoonlijke factoren. Deze factoren bepalen de manier waarop kinderen opgevoed worden en ontwikkelen. Omdat ik me in dit onderzoek niet gefocust heb op politieke factoren en geschiedenisfactoren worden deze verder niet behandeld in dit theoretisch kader. Ook zal ik niet diep ingaan op persoonlijke factoren, al heb ik deze meerdere malen herkend en erkend in mijn onderzoek. Ik richt mij voornamelijk op de drie elementen die het gedrag van ouders in opvoeding volgens Robert LeVine in het boek 'Parental Behavior in Diverse Societies' (1988) bepalen:

Parents seek to promote the survival and succes of their offspring, but their behavior is adapted [shaped] to the socioeconomic and demographic conditions of agrarian and urban-industrial societies and further differentiated by local cultural traditions. (LeVine et al. 1988:3)

Oftewel, bij het bereiken van de universele doelen van opvoeding worden ouders in hun gedrag beïnvloed door drie factoren, de sociaaleconomische situatie waarin zij leven, demografische omstandigheden en culturele tradities. In de volgende paragrafen worden deze drie factoren uiteengezet en gekoppeld aan mijn onderzoek.

1.2 Sociaaleconomische situatie, demografische condities en opvoeding

Zoals beschreven heeft Robert LeVine geconcludeerd dat de sociaaleconomische situatie en demografische condities waarin ouders leven invloed hebben op de manier waarop zij hun kinderen opvoeden. Blau & Duncan hebben al vele onderzoeken gedaan naar de Social Economic Status (SES) van mensen en wat voor invloed deze heeft op hun kinderen. Onder de sociaaleconomische status vallen sociale maatstaven als woonsituatie, gezinssituatie en leeftijd. De Social Economic Status omvat tevens economische maatstaven als educatieniveau, baan en inkomen (Buchmann 2002). Demografische condities worden bepaald door de omgeving waarin een kind opgroeit, waaronder voedselbronnen, gezondheidsrisico's en materiele voorzieningen vallen (LeVine et al. 1994). Ouders ontlenen opvoedingsstrategieën aan de omgeving waarin zij leven. Hierbij is een duidelijk onderscheid te maken tussen opvoedingsstrategieën van ouders in agrarische samenlevingen en ouders in industriële samenlevingen.

Bronfenbrenner (1958) concludeerde over ouder-kind relaties in Westerse industriële samenlevingen dat de relatie tussen ouder en kind in de middenklasse veelal gebaseerd is op gelijkheid en wederzijdse erkenning terwijl in de arbeidersklasse de relatie van ouder tot kind vaak georiënteerd is op rangordes en gehoorzaamheid. Dit lijkt, publicatiejaar in acht nemend, een gedateerde visie op opvoeding. Toch blijkt uit de resultaten van het onderzoek van Hoff, Laursen en Tardif naar de invloed van sociaaleconomische status op ouderschap, gepubliceerd in 2001, dat de aannames van Bronfenbrenner nog geldend zijn; zij schrijven dat opvoedingsstijlen van ouders met een hogere sociaaleconomische status democratisch en op het kind gericht zijn, opvoedingsstijlen van ouders met een lagere sociaaleconomische status zijn overwegend autoritair en gericht op de ouders. Zo is onder andere in hun onderzoek naar voren gekomen dat ouders met een hogere sociaaleconomische status meer communiceren met hun kinderen, waardoor deze kinderen een uitgebreidere woordenschat hebben dan hun leeftijdsgenoten wiens ouders een lagere sociaaleconomische status hebben. Ik neem echter aan dat opvoedingsstijlen niet zo statisch en eenvoudig zijn als hierboven beschreven. Naast sociale en economische status zijn er meer factoren van invloed op het handelen van ouders. Enkele hiervan zal ik verderop in dit theoretisch kader uitwerken.

Ook in agrarische samenlevingen bepalen sociaaleconomische en demografische factoren hoe de opvoeding van kinderen eruit ziet. Onderzoek van Gage naar sociaaleconomische invloeden op de gezondheid van kinderen in Kenia (1997) wees uit dat kinderen uit polygame huwelijken minder contact hebben met hun vader en dat de vader meestal niet genoeg geld heeft om zijn gezinnen te onderhouden. Het is voor deze kinderen vaak niet

mogelijk om bijvoorbeeld onderwijs te volgen omdat zij moeten werken om het gezin van voedsel te voorzien. Verder bleek dat alleenstaande moeders in Afrika over het algemeen te weinig middelen hebben om aan de universele doelen van opvoeding te kunnen voldoen (Gage 1997; LeVine et al. 1994). Er worden meer kinderen geboren dan dat er beschikbare bronnen zijn. Het kindersterftecijfer van Malawi is dan ook hoog (90.55 van de 1000 levendgeborenen sterven voor hun vijfde levensjaar⁴ (in Nederland geldt 4.81 van de 1000⁵)). Het grootste percentage van kinderen dat sterft, sterft gedurende de eerste jaren van zijn leven. Dit percentage wordt groter wanneer de kinderen kort op elkaar geboren worden. Dus, een belangrijk doel van moeders in agrarische samenlevingen is de overlevingskans van hun kinderen te maximaliseren. Dit doen zij door geboortes zo veel mogelijk te spreiden, bij het kind te slapen en borstvoeding te geven.

Opvoedingsstrategieën van ouders zijn dus afhankelijk van hun sociaaleconomische status en demografische factoren in de samenleving waarin zij wonen. Deze strategieën zijn deels adaptief en deels maladaptief. Wanneer een omgeving verandert worden opvoedingsstrategieën voor een deel passend gemaakt aan de veranderende samenleving. Maar voor een ander deel houden ouders zich aan hun cultuur en de bijbehorende tradities, waardoor een deel van de opvoedingsstrategieën onveranderd blijft (LeVine et al. 1988).

1.3 Cultuur en opvoeding

Cultuur is een begrip wat moeilijk te omschrijven is. Er bestaat een legio aan definities voor het concept cultuur, in dit theoretisch kader zal ik mij houden aan de definitie die Kottak geeft in zijn boek ‘Anthropology’: “*Traditions and customs that govern behavior and beliefs; transmitted through learning*” (2006:21). Kennis van cultuur is nodig om te begrijpen waarom mensen op een bepaalde manier handelen. Culturele kennis is georganiseerd in culturele modellen die elk afzonderlijk weer gerelateerd zijn aan andere culturele kennis. Deze kennis en modellen worden als onderdeel van het opvoeden doorgegeven van ouder op kind en van leraar op leerlingen (Holland & Quinn 1987).

Margaret Mead introduceerde begin twintigste eeuw het idee dat cultuur een factor is die mede bepaalt hoe kinderen worden opgevoed. Ook Robert LeVine meent dat populatiespecifieke culturele modellen een grote rol spelen in de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden. Populatiespecifieke culturele modellen van ouderschap behelzen de

⁴ http://www.indexmundi.com/malawi/demographics_profile.html (15-05-2009)

⁵ http://www.indexmundi.com/netherlands/demographics_profile.html (15-05-2009)

ideeën waardoor ouders beïnvloed worden bij het opvoeden. De culturele modellen geven aan wat natuurlijk, normaal en nodig is bij het opvoeden van kinderen (LeVine et al. 1994).

Bij het doen van onderzoek naar opvoeding in niet-westerse culturen moet sterk rekening gehouden worden met cultuur en cultuurspecifieke invloeden op opvoeding. Ouderschap in niet-westerse samenlevingen is immers niet hetzelfde als westers ouderschap. Robert LeVine verwoordt dit in het boek 'Child care and culture' (1994) op de volgende wijze:

...a general problem of child development research: Investigators tend to make theoretical claims or assumptions about the human species as a whole but they tend to support them with locally collected data from their own, usually Euro-american, populations. More evidence from diverse cultural settings is needed to help resolve, or reframe, long-standing issues in the field. We also need a broader and more inclusive conceptual framework than has been available to integrate evidence of human cultural diversity into child development research. (LeVine et al. 1994:10)

Iedere cultuur heeft modellen voor gedrag van ouders die onder lokale condities cultuurspecifieke opvoedingsstrategieën worden. Deze opvoedingspatronen beïnvloeden de gezondheid, welvaart en psychologische ontwikkeling van kinderen. Sociaaleconomische en demografische factoren variëren tussen samenlevingen en deze verschillen reflecteren in de culturele modellen die aldaar bestaan voor opvoeding (LeVine et al. 1988). De ideeën die in verschillende populaties bestaan over ouderschap vertonen zowel overeenkomsten - zoals eerder bleek zijn enkele doelen zelfs universeel te noemen - als verschillen. De omgeving waarin kinderen opgroeien verschilt echter en dit heeft consequenties voor hoe kinderen opgevoed worden. De cultuurspecifieke manier van opvoeden is een reflectie van de lokale dominante culturele regels voor sociale interactie, emotionele expressie en andere psychologische aspecten van sociaal gedrag (LeVine et al. 1994).

Een voorbeeld van een cultuurspecifieke manier van opvoeden in Afrika is dat kinderen aldaar niet alleen worden opgevoed door hun ouders. Bij het opvoeden van kleine kinderen zijn vaders slechts in beperkte mate betrokken, naast de moeder nemen grootouders, broers en zussen delen van de opvoeding op zich. (LeVine 1990; Dixon-Fyle 2002; Evans 1994). Wanneer kinderen groot genoeg zijn om te helpen in en rond het huis brengt de vader zijn rol als opvoeder in de praktijk en tijdens het werk brengt hij zijn kinderen kennis en vaardigheden bij.

1.4 Hoe wordt gedrag beïnvloed door sociaaleconomische factoren en cultuur?

Dat sociaaleconomische omstandigheden, demografische condities en cultuur invloed hebben op opvoedingsstijlen van ouders is duidelijk. In mijn onderzoek wilde ik ontdekken op welke manier dit plaatsvindt. Daarom is het van belang om te kijken hoe gedrag beïnvloed wordt door sociaaleconomische factoren en cultuur. Zoals gebleken wordt gedrag van individuen naast persoonlijke eigenschappen beïnvloed door de omgeving waarin iemand leeft. Dit kan heel concreet zijn; zoals beschreven bieden demografische condities en de sociaaleconomische situatie waarin iemand leeft praktische grenzen voor handelen; mensen handelen op een manier die hun economische, sociale en demografische omstandigheden toelaten. Wanneer deze situatie verandert wordt een deel van de opvoedingsstrategieën afgestemd op de nieuwe situatie. Gedrag wordt ook beïnvloed door minder tastbare factoren, cultuur is hier een voorbeeld van. Mensen laten zich in hun gedrag voor een groot deel leiden door ervaringen en kennis die zij gedurende hun leven hebben opgedaan, een belangrijk onderdeel van deze kennis is culturele kennis. Culturele kennis is georganiseerd in culturele modellen. Een cultureel model is dus een verzameling culturele kennis, die normen, waarden en richtlijnen biedt voor menselijk gedrag. Culturele modellen kunnen elkaar overlappen, tegenspreken en aanvullen, dit verklaart waarom er bij handelen meerdere culturele modellen worden aangesproken (Holland & Quinn 1987). In mijn onderzoek is het belangrijk te begrijpen hoe cultuur het handelen bij opvoeden beïnvloedt.

Uit verschillende studies is gebleken dat culturele modellen richtlijnen bevatten die de ideeën van ouders over effectief opvoeden vormen (Chaudhary et al. 2006). Deze culturele modellen van ouderschap definiëren de doelen voor persoonlijke ontwikkeling (Keller & Lamm 2007). Ze bevatten dus informatie over welke kennis en vaardigheden mensen zouden moeten bezitten om goed mee te kunnen draaien in de maatschappij. Het aangeleerd krijgen van cultuur is een van deze doelen voor persoonlijke ontwikkeling. Dit proces van enculturatie vindt plaats gedurende het hele leven van een persoon, maar voornamelijk tijdens de kindertijd. *“The process of enculturation is goal corrected in that the child may spontaneously behave in accordance with the cultural norms for a particular age”* (LeVine 1990: 115). Wanneer dit niet spontaan gebeurt wordt het kind gecorrigeerd door ouders en anderen (grootouders, leraren) zodat hij of zij zich in het vervolg zal gedragen in overeenstemming met culturele standaarden.

Cultuur helpt dus te begrijpen hoe ouders over opvoeding denken en hoe zij handelen bij het opvoeden van hun kinderen. De verschillen die hierin bestaan zijn zowel resultaat van persoonlijke eigenschappen van ouders, omgevingsfactoren en geldende culturele normen en

waarden. Onderzoek doen naar het gedrag van ouders in opvoeding geeft inzicht in hoe cultuur een plaats heeft in ouderschap en opvoeden (Bradley & Corwyn 2007).

1.5 Conclusie

Om het gedrag van ouders in opvoeding te analyseren is het van belang rekening te houden met de factoren die dit gedrag beïnvloeden. De context waarin ouders leven is een van de factoren die bepalen wat zij belangrijk vinden voor hun kinderen en hoe zij hun kinderen opvoeden. Deze context biedt praktische grenzen voor handelen in de vorm van demografische condities en omgevingsfactoren. Maar opvoedingsstrategieën van ouders worden niet alleen ontleend aan deze factoren; ook de sociaaleconomische situatie van ouders heeft invloed op de opvoeding die zij hun kinderen geven. Hiernaast is ook cultuur een bepalend element in de wijze waarop mensen handelen. Cultuur is georganiseerd in culturele modellen, deze bevatten richtlijnen waardoor ouders zich laten leiden in hun opvoeding. De culturele modellen bevatten regels die de ideeën van ouders over effectief opvoeden vormen. De doelen voor persoonlijke ontwikkeling zijn terug te vinden in deze culturele modellen, hieronder vallen onder andere de kennis en vaardigheden die kinderen moeten beheersen om goed deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Naast omgevingsfactoren, demografische condities, sociaaleconomische situatie en cultuur spelen persoonlijke factoren uiteraard ook een grote rol in de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden.

De opvoedingsstrategieën van ouders zijn deels adaptief en deels maladaptief; bij een veranderende omgeving zullen ouders een deel van hun strategieën aanpassen aan de nieuwe situatie maar culturele normen en waarden zijn moeilijk te verwerpen of te vervangen, dat verklaart waarom dit gedeelte in opvoedingsstrategieën dan nauwelijks verandert.

Uit het theoretisch kader blijkt dat wat ouders belangrijke kennis en vaardigheden voor hun kinderen vinden afhangt van hun sociaaleconomische status, demografische condities en cultuur. Ik wilde dit in mijn onderzoek meten door na te gaan waarom ouders in Lilongwe hun kinderen wel of niet naar school sturen en welke redenen zij daarvoor geven. Omdat mijn onderzoek in Afrika plaatsgevonden heeft en belangrijke kennis en vaardigheden sterk samenhangen met onderwijs, is het belangrijk te weten te komen hoe het volgen van basisonderwijs in Afrika er in de praktijk uit ziet.

In het westen wordt er vaak vanuit gegaan dat er overal een ‘natuurlijke vraag’ naar onderwijs is. Dit is echter niet het geval. In veel Afrikaanse landen sturen ouders hun kinderen niet naar school, waar zij verschillende redenen voor hebben. Uit het rapport ‘School Enrollment Decline in Sub-Saharan Africa’ van de Wereldbank blijkt dat een deel van de kinderen in Madagaskar niet naar de basisschool gaat omdat hun ouders het te duur vinden en menen dat het curriculum niet aansluit bij het dagelijks leven. In Mozambique vinden veel ouders de extra kosten die aan het basisonderwijs vast zitten te hoog, hierbij moet gedacht worden aan het kopen van schooluniformen en lesboeken. Ook vinden ouders daar dat school ten koste gaat van de tijd van hun kinderen, tijd en inspanning die zij beter op het land kunnen gebruiken (Bredie & Beeharry 1998; Appleton 1991). In Tanzania gaan veel kinderen niet naar school omdat hun ouders vinden dat ze te weinig terugkrijgen voor wat er ingestoken wordt; kinderen leren te weinig in vergelijking met wat de ouders ervoor inleveren. Verder klagen ouders dat het onderwijs te ver van de samenleving afstaat (Bredie & Beeharry 1998).

Appleton (1991) heeft als een van de eersten onderzoek gedaan naar welke variabelen van invloed zijn op het volgen van onderwijs in Afrika. Hij nam aan dat ouders willen investeren in onderwijs als zij van mening zijn dat er meer voordelen dan nadelen uit ontstaan. De eerste variabele die Appleton in zijn onderzoek gebruikt heeft is die van inkomen. Zowel directe kosten, bijvoorbeeld voor het schooluniform en de boeken, als indirecte kosten, het geld wat de leerling zou verdienen als hij werkte in plaats van naar school ging, nam hij hierbij in acht. Conclusie hieruit is dat de hoogte van het kindsalaris in de regio een grote rol speelt, hoe hoger dit salaris is, hoe minder kinderen naar school gaan.

De Vreyer (1993) deed een vergelijkbaar onderzoek in Ivoorkust. Hij ondervond dat zowel sociaaleconomische als demografische factoren grote invloed hebben op de vraag naar educatie. Zo gaan kinderen in een huishouden met een vrouw aan het hoofd vaker naar school dan kinderen uit een huishouden met een man aan het hoofd. Verder ontdekte De Vreyer dat

het oudste kind uit een gezin minder onderwijs volgt/heeft gevolgd dan zijn jongere broertjes en zusjes (1993). In huishoudens met jonge kinderen nemen de oudere kinderen vaak een deel van de opvoeding op zich, wat resulteert in minder scholing voor de oudere kinderen. Ik heb echter tijdens mijn onderzoek vernomen dat in Malawi de oudste kinderen van een gezin vaak meer onderwijs hebben genoten dan hun jongere broertjes en zusjes. Voor de oudste kinderen is er in veel gevallen genoeg geld om in ieder geval een begin te maken op de middelbare school. Wanneer de jongere kinderen in aanmerking komen om middelbaar onderwijs te gaan volgen is er soms niet meer genoeg geld om het schoolgeld te kunnen betalen.

Lloyd & Blanc ontdekten in hun onderzoek naar het volgen van onderwijs in Afrika ten zuiden van de Sahara dat kinderen vaker naar school gaan wanneer beide ouders in leven zijn (1996). Economische factoren zoals de opleiding van ouders spelen tevens een rol in het naar school gaan van kinderen; hoger opgeleide ouders investeren meer in onderwijs voor hun kinderen dan laag of niet geschoolde ouders (Bredie & Beeharry 1998; Lloyd & Blanc 1996). In mijn ogen hangt dit sterk samen met de factor inkomen; hoger opgeleide ouders hebben normaliter een betaalde baan en dat stelt hen in staat schoolgeld te betalen, voor minder geschoolde ouders is dit niet zo vanzelfsprekend. Uit de onderzoeken van Bredie & Beeharry (1998), Jensen & Nielsen (1997) en Lloyd & Blanc (1996) blijkt inderdaad dat inkomen wel degelijk een rol speelt in het scholen van kinderen; huishoudens met een hoger inkomen scholen hun kinderen vaker en meer dan huishoudens met een laag inkomen. Het beroep van ouders speelt mee: kinderen van ouders met een bedrijf of een groot stuk land volgen minder vaak onderwijs dan hun leeftijdgenoten wiens ouders buitenshuis werken (Bredie & Beeharry 1998; Jensen & Nielsen 1997). Geografische locatie levert zijn bijdrage in het scholen van kinderen; in de stad gaan meer kinderen naar school dan op het platteland en ook de afstand tot schoon drinkwater is een bepalende factor in het naar school gaan van kinderen, hoe groter deze afstand is, hoe kleiner de kans dat een kind de basisschool afmaakt (Bredie & Beeharry 1998).

Hoofdstuk 2 Context

2.1 Basisonderwijs in Malawi

Het ministerie van onderwijs in Malawi voerde in 1994 gratis basisonderwijs in onder de naam *Free Primary Education* (FPE) (Chimombo 2005). Door invoering van gratis basisonderwijs hoopte de regering dat er meer kinderen naar school zouden gaan, dat ongelijkheid tussen verschillende groepen zou verdwijnen en dat de bevolking van Malawi zou inzien hoe belangrijk scholing is. Na de invoering van FPE is het aantal basisschoolleerlingen sterk toegenomen. Momenteel zijn er niet genoeg leraren om deze leerlingen op te vangen. Gemiddeld is de verhouding leraar:leerlingen 1:84 in Malawi⁶. Op het platteland is het niet vreemd wanneer één leraar meer dan tweehonderd leerlingen in zijn klas heeft. Het ministerie van onderwijs wilde voldoen aan het doel '*Education for All*' door middel van het invoeren van gratis basisonderwijs, maar de invoering heeft niet de optimale werking; nog lang niet alle kinderen in Malawi maken de basisschool af. In veel gebieden zien ouders en kinderen geen reden om naar school te gaan (Chimombo 2005). De omstandigheden waarin leerlingen les krijgen zijn erbarmelijk; vervallen of geen lokalen, onhygiënische toiletruimtes en een tekort aan lesboeken en andere materialen. Verder wisselen leraren elkaar regelmatig af, wat de onderwijskwaliteit niet ten goede komt (Chimombo 2005). Joseph Chimombo concludeert in zijn artikel 'Quantity Versus Quality in Education: Case Studies in Malawi' dat ouders in Malawi de kwaliteit van onderwijs niet alleen meten aan de leeromgeving, het hebben van schoolboeken en de bevoegdheid van leraren, maar willen dat basisonderwijs aansluit bij lokale behoeften, dat hun kinderen zich kunnen aanpassen aan de lokale omstandigheden en creativiteit ontwikkelen om culturele problemen op te kunnen lossen. Momenteel zien zij dit niet gerealiseerd in het basisonderwijs en dat is een van de redenen waarom niet ieder kind in Malawi naar school gaat (2005).

2.2 Het curriculum

Omdat mijn onderzoek een sterke samenhang heeft met het basisonderwijs is het belangrijk wat meer te weten te komen over het huidige curriculum. Ouders gaven mij vaak antwoorden in termen van vakken en ook het curriculum is veelvuldig besproken tijdens interviews.

Het ministerie van onderwijs in Malawi kondigde begin 2007 aan dat er een nieuw curriculum voor de basisschool geïntroduceerd werd. Het nieuwe curriculum, onder de naam

⁶ <http://www.edukans.nl/onderwijsprojecten/landen/malawi/> (04-01-2009)

PICA, moest beter aansluiten bij de behoeften en het karakter van de leerlingen. Het aantal vakken werd ingeperkt en ook de inhoud van de vakken werd aangepast (Livuza 2007). Momenteel is het curriculum op bijna alle basisscholen in Malawi volledig ingevoerd.

2.2.1 De vakken

Basisschoolleerlingen krijgen les in de volgende vakken: Engels, Chichewa, wiskunde, *life skills*, *social/environmental studies*, *science & technology*, *agriculture*, *expressive arts* en *bible knowledge/religious education*. *Home economics* heeft ook een plaats in het nieuwe curriculum, maar door gebrek aan materiaal kunnen veel scholen dit vak niet aanbieden. De inhoud van de eerste drie vakken spreekt voor zich, de overige vakken behoeven enige uitleg. Het doel van het vak *life skills* is kinderen kennis bij te brengen over ziektes als malaria en HIV/Aids, er wordt uitgelegd hoe de ziektes overgedragen worden, hoe ze te herkennen en te voorkomen zijn. Verder wordt in *life skills* op persoonlijke competenties ingegaan, zo leren scholieren over assertiviteit, zelfverzekerdheid, keuzes maken, problemen oplossen en handelsvaardigheid. Ook de pubertijd en lichamelijke veranderingen die daarmee gepaard gaan komen aan bod. *Social/environmental studies* is een samengesteld vak en behandelt de geschiedenis van Malawi en Afrika, aardrijkskunde, economie en maatschappijleer. Voorheen waren dit vier aparte vakken. In *science & technology* wordt lesgegeven over planten, dieren en het menselijk lichaam. Dit is vergelijkbaar met het vak biologie in Nederland. Cultiveren en tuinieren zijn de twee hoofdthema's waar in het vak *agriculture* aandacht aan wordt gegeven. De bedoeling is dat de theorie ook in de praktijk wordt gebracht maar door gebrek aan materiaal wordt dit op de meeste scholen niet gerealiseerd. *Expressive arts*, ook wel *arts & crafts* genoemd, is in het curriculum opgenomen om de creativiteit van leerlingen te stimuleren. Muziek, dans, schilderen en lichamelijke opvoeding hebben een prominente plaats in dit vak. *Bible knowledge* wordt gegeven op scholen met een christelijke achtergrond, kinderen leren over de bijbel en over god. Wanneer een school niet christelijk onderlegd is, wordt *religious education* in plaats van *bible knowledge* gedoceerd. Bij *religious education* worden naast het christendom ook andere religies behandeld. Gedurende mijn onderzoek heb ik geen school getroffen die het vak *home economics*, huishoudkunde, aanbod en daarom ga ik hier niet verder op in.

2.2.2 Lesmethoden

Het nieuwe curriculum is gericht op de leerlingen, zij leren actief te participeren door groepswork, debatten en discussies en oplossingen te zoeken voor problemen. De meeste

basisschoolleraars zijn echter niet geschoold om het onderwijs op deze manier aan te bieden en ook zijn de klassen te groot om dit ideaal te verwezenlijken. Ik heb verscheidene keren meegemaakt dat een leraar zijn klas van 200 leerlingen verdeelde in vier discussiegroepen. Aangezien deze groepen nog uit ongeveer 50 leerlingen bestonden werkte dit niet zeer productief. Het resultaat hiervan is dat de leraar in het onderwijs centraal staat, de klas maakt oefeningen terwijl de leraar aan het nakijken is, hierdoor krijgen niet alle leerlingen voldoende aandacht en raken veel veel van hen gedemotiveerd (Kadzamira & Rose 2003).

Tot de vijfde klas worden alle vakken in de nationale taal van Malawi, het Chichewa gegeven, daarna krijgen de scholieren de vakken in het Engels. Het idee hierachter is dat de leerlingen door het herhaaldelijk horen, spreken en schrijven van de taal het Engels al op jonge leeftijd machtig worden. Helaas is ook hier het geval dat een goed idee in de praktijk niet voldoende realiseerbaar blijkt. Door de grootte van de klassen is het voor de leraar niet na te gaan wie van zijn leerlingen de taal wel voldoende beheerst en wie niet. Het resultaat hiervan is dat sommige kinderen aanwezig zijn in het klaslokaal maar te weinig van wat er gezegd wordt begrijpen. Hierdoor haken leerlingen af en verlaten de basisschool vroegtijdig, terwijl zij wat intelligentie betreft verder hadden kunnen komen.

2.3 Een maatschappij van kansen en gevaren

Sociale zekerheden zoals wij die in Nederland kennen bestaan in Malawi niet. Werkloos zijn betekent ook echt geen inkomen en een goed te behandelen ziekte betekent voor velen de dood omdat medicijnen te duur zijn. In Malawi leeft 74 procent van de bevolking onder de armoedegrens⁷. Voor de inwoners van de rurale gebieden van het land (84 procent van de bevolking⁸) is het spreekwoord ‘wie voor een dubbeltje geboren is wordt nooit een kwartje’ sterk van toepassing; zij zien geen mogelijkheden hun eigen situatie en die van hun gezin te verbeteren. Ontsnappen aan het arme bestaan is slechts voor enkelen mogelijk, voor de rest zal het leven zich afspelen in armoede en komen velen niet of zeer zelden buiten het dorp waar ze geboren zijn. Dagen bestaan uit het verzamelen van voedsel voor die dag, er wordt geleefd om in leven te blijven. Ziekenhuizen, middelbare scholen en supermarkten zijn voor menigeen onbereikbaar, zowel qua afstand als qua budget. De dorpingen zijn voor voedsel afhankelijk van hun eigen oogst en voor genezing van traditionele helers en hun rituele genezingswijzen. In grotere plaatsen zijn stedelijke voorzieningen aanwezig maar voor veel inwoners nog steeds onbereikbaar door een gebrek aan geld.

⁷ < 1.25 US dollar per dag te besteden. http://www.unicef.org/infobycountry/malawi_statistics.html (18-06-2009)

⁸ <http://www.nationmaster.com/country/mi-malawi/peo-people> (18-06-2009)

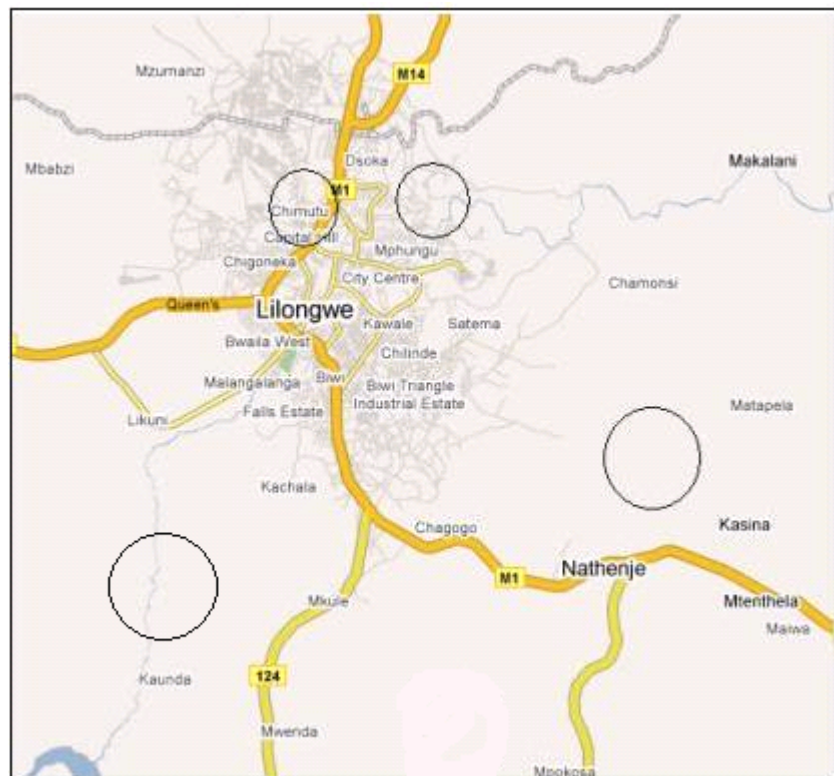
De ouders die ik in Lilongwe gesproken heb willen allemaal een mooie toekomst voor hun kinderen. Hieronder verstaan zij een toekomst met genoeg voedsel, veel educatie en een goed betaalde baan. Helaas zijn niet alle ouders in staat dit voor hun kinderen te realiseren. Door een veranderend klimaat wordt de oogst ieder jaar kleiner, hierdoor is er niet genoeg eten om te verkopen. Dat is de reden voor het feit dat veel ouders te weinig geld hebben om hun kinderen middelbaar onderwijs te laten volgen en slechts 34 procent van de basisschoolleerlingen de basisschool afmaakt (UNESCO 2008:54). De ouders van deze kinderen zijn zich ervan bewust dat hun kinderen een minder mooie toekomst tegemoet gaan en willen alles op alles zetten om er het beste van te maken. Zij zien echter geen mogelijkheden het leven te veranderen en voor hun kinderen ligt eenzelfde leven in het vooruitzicht als wat zij zelf leiden.

2.4 Het veld

Mijn onderzoek heeft in vier gebieden van de stad Lilongwe plaatsgevonden, op kaart 1 is de ligging van de gebieden te zien. Twee onderzoeksgebieden liggen in urbane delen van de stad, de overige twee betreffen ruraal gebied. De sociaaleconomische condities waar de ouders mee te maken hebben worden uitgebreid beschreven in hoofdstuk 4, daar wordt ook nader ingegaan op cultuur en de invloed die cultuur heeft op het handelen van ouders. Voor al mijn informanten geldt dat er

binnen een straal van vijf kilometer in ieder geval één basisschool is. Voor de informanten uit de urbane gebieden is het centrum van Lilongwe de plaats om eten te kopen en mensen te ontmoeten. Voor de ouders die in de rurale gebieden wonen neemt de buitenwijk Nathonje deze functie over.

Kaart 1: Plattegrond van Lilongwe⁹

⁹ <http://maps.google.nl/maps?hl=nl&tab=wl> (18-06-2009)

Hoofdstuk 3 Kennis en vaardigheden

Je zou kunnen zeggen dat kinderen klaarstomen voor het leven als volwassene het uiteindelijke, hogere doel van opvoeden is. Een deel van de opvoeding is kinderen belangrijke vaardigheden en kennis bijbrengen die zij nodig hebben in het leven, in het heden en in de toekomst om zichzelf te kunnen handhaven in de maatschappij. Niet voor alle kinderen is dezelfde toekomst weggelegd en daarom is het niet vreemd dat verschillende ouders andere ideeën hebben over welke kennis en vaardigheden belangrijk zijn voor hún kinderen. Wat ouders belangrijk vinden hangt af van de sociaaleconomische situatie waarin zij leven, demografische omstandigheden, culturele tradities (LeVine et al. 1988) en persoonlijke factoren (Whiting 1981). Opvoeders houden rekening met de toekomst voor hun kind in het bepalen wat voor hun kinderen nuttig is om te leren en wat overbodig is. In dit hoofdstuk probeer ik te ontdekken wat ouders belangrijk vinden voor hun kinderen om te leren. De informatie heb ik verkregen uit semi-gestructureerde interviews, diepte-interviews, informele gesprekken, focusgroepen en observaties. De antwoorden die ik op deze vraag kreeg liepen enerzijds zeer uiteen, anderzijds kreeg ik ook meerdere malen dezelfde antwoorden te horen.

3.1 Belangrijke kennis en vaardigheden: Academisch, praktisch en persoonlijk

Kunnen lezen en schrijven in het Engels en Chichewa vinden veel ouders het allerbelangrijkst voor hun kinderen om te leren. Wiskunde wordt hier vaak achteraan genoemd. Deze academische vakken zijn erg belangrijk in ieder beroep en ook in het dagelijks leven, menen de ouders. Mr. Mambiya zei hierover¹⁰:

“The most important for children to learn is how to speak English. It is an important language, when you know how to speak English you can talk with a lot of people in the world. Almost all people know how to speak English, like you. I do not know how to speak English and now I can not speak with you without a translator.”

Een ander vaak voorkomend antwoord op wat het allerbelangrijkst is voor kinderen om te leren is kennis over god en de bijbel. Omdat je, als je die kennis hebt, genoeg weet om een goed leven te kunnen leiden, volgens de ouders. God zorgt voor iedereen en als je in hem gelooft zal hij je sturen.

¹⁰ Interview met Mr. Mambiya op 19-02-2009 Lilongwe

Mrs. Gondwe¹¹:

“When you know God, he will take care of you. Children must know heaven, because when they know heaven and God everything in life will go well. Bad behaviour will turn into good behaviour when children get to know God. It is also very important to be a pastor. I wish one of my children could be a pastor, because they can turn bad people into good people. They can change behaviour.”

Naast deze theoretische vakken noemen ouders ook praktische vaardigheden als koken, houtbewerking en naaien vaak als belangrijkste voor hun kinderen om te leren. Zo sprak ik Tiwonge¹², die op mijn vraag: *“What do you think is the most important for your children to learn”* zonder twijfel antwoordde: *“Woodwork. Children do not learn woodwork in school, but it is very important for them to learn so they can be a carpenter in future”*.

Sommige ouders noemden niet iets specifiek maar vatten de vraag breder op. Zij gaven mij antwoorden die erop neerkwamen dat hun kinderen alle kennis en vaardigheden moeten leren die nodig zijn om een goede toekomst op te bouwen. Hieronder verstaan zij een combinatie van verschillende theoretische vakken, zoals Engels, Chichewa en wiskunde, gemixt met persoonlijke vaardigheden, waarvan zelfstandigheid, zelfverzekerdheid, assertiviteit en respectvol zijn het meest genoemd werden, en praktische vaardigheden als koken, naaien en houtbewerking.

Persoonlijke vaardigheden is niet het eerste wat in de ouders opkomt wanneer ik hen mijn vraag stelde. Wanneer het gesprek vorderde kwamen toch ook de persoonlijke vaardigheden aan bod zijnde belangrijke vaardigheden. De ouders vinden het erg belangrijk dat hun kinderen leren om goede personen te zijn; dat ze respect hebben voor anderen, eerlijk, onafhankelijk, zelfverzekerd, assertief en beleefd zijn. Deze vaardigheden heeft ieder mens nodig om een goed leven te kunnen leiden. Mr. Chimberenga¹³:

“It is very important for children to have a spirit of politeness. For children who do not have a spirit of politeness it is impossible to learn. They do not have a polite way of living with others and are incapable of listening to their parents and teachers, they will not learn anything.”

¹¹ Interview met Mrs. Gondwe op 19-02-2009 Lilongwe

¹² Interview met Tiwonge op 16-02-2009 Lilongwe

¹³ Interview met Mr. Chimberenga op 19-02-2009 Lilongwe

Atusaye, voogd van drie kinderen en woonachtig in het urbane gebied van Lilongwe, vertelde mij in een informeel gesprek dat hij het belangrijk vindt voor zijn kinderen te leren waar ze goed in zijn en wat ze leuk vinden. Hij vertelde me over Mpatso (een weeskind waar hij de zorg voor draagt) die een storing in zijn hersens heeft waardoor hij niet zo goed kan leren. De jongen is wel heel goed in verhalen vertellen en skateboarden. Atusaye wil dat al zijn kinderen gelukkig zijn en daarom vindt hij het erg belangrijk dat Mpatso de ruimte krijgt om veel te kunnen vertellen en dat hij genoeg tijd heeft om goed te leren skateboarden¹⁴.

“Mpatso will never reach secondary school, but I want him to be a good skateboarder and a good storyteller. We [parents and teachers] have to stimulate him so he can do where he is good at. If we stimulate every child to do where he or she is good at, all the children will be happy and have a good life, in which they can use their talents.”

3.2 Het verleden en de toekomst

Robert LeVine stelt in het boek ‘Parental Behavior in Diverse Societies. New Directions for Child Development’ dat opvoedingsstrategieën deels aangepast worden wanneer een samenleving verandert (1988). Aannemend dat geen enkele samenleving statisch en onveranderlijk is ging ik ervan uit dat ook de samenleving in Lilongwe door de jaren heen veranderd is. Dit kan als resultaat hebben dat andere kennis en vaardigheden belangrijker of minder belangrijk zijn geworden. Om na te gaan of dit zo is heb ik verschillende bronnen geraadpleegd en heb ik dit onderwerp aan bod laten komen in mijn interviews. Mijn informanten waren wat dit betreft erg eensgezind. Ik ontdekte dat er vroeger wel andere vakken op school gegeven werden (huishoudelijk werk, geschiedenis en aardrijkskunde als aparte onderdelen) maar dat deze vakken nu ook nog gegeven zouden moeten worden omdat de inhoud ervan nog net zo belangrijk is als voorheen. Het ministerie van onderwijs heeft besloten deze vakken uit het curriculum te halen of te veranderen, waar de ouders het over het algemeen niet mee eens zijn. Naast dat ze dit aan mij vertelden waren ook hun veranderende gezichtsuitdrukking, handgebaren en verandering van stemgeluid duidelijke signalen dat ze het niet eens zijn met de werkwijze van het ministerie. Ook vinden sommige ouders dat het curriculum sterk beïnvloed is door het Westen en dat dit niet in alle gevallen goed is voor Malawi.

¹⁴ Informeel gesprek met Atusaye op 26-03-2009, Lilongwe

Mavuto¹⁵:

“The government has changed the curriculum without asking any parent. Western donors say: ‘You have to do it this way.’ And the government follows. They do not ask our opinion, but it is my child who goes to school. And now they are learning life skills instead of home economics. I have to teach my children how to cook myself. That is not right. The children are getting taught in a western way, but we are Malawians! It is too early, maybe later, maybe this curriculum will fit in the future, but now we need our own curriculum, we should not just follow the west.”

Uit dit citaat blijkt dat het ministerie van onderwijs vindt dat er als gevolg van de veranderende samenleving tegenwoordig andere kennis en vaardigheden belangrijk zijn om te leren dan voorheen. De ouders zijn het hier echter niet mee eens en vinden dat deze verandering te snel is doorgevoerd zonder dat er om hun mening is gevraagd.

Natuurlijk is het ook van belang te onderzoeken welke kennis en vaardigheden in de toekomst belangrijker zullen worden. Mijn informanten gaven hier veel verschillende antwoorden op met elk een eigen theorie. Het goed beheersen van Engels en wiskunde is hier een van. Die kennis heeft iedereen nodig in het dagelijks leven. Weten hoe je huizen moet bouwen zodat je altijd onderdak hebt is ook een vaker terugkerend antwoord. Kennis van de traditionele cultuur wordt ook belangrijker in de toekomst omdat de traditionele cultuur overgenomen lijkt te worden door het christendom. Kennis van de traditionele cultuur wordt ook genoemd op de vraag welke kennis en vaardigheden in de toekomst minder belangrijk zullen worden. Om dezelfde reden: de traditionele cultuur verdwijnt en het is dus niet nodig daar iets over te leren. Mr. Mambiya¹⁶ vertelde dat kinderen niet meer hoeven te weten hoe je goed moet leren, de kinderen zullen toch nooit de universiteit bereiken en hebben die kennis dus niet nodig.

“All the children in primary school have to learn how to be a good student in case they will reach university level. (...) But almost none of them will actually go to university. The children do not have to learn how to be a good student in college because they will never get there.”

¹⁵ Interview met Mavuto op 24-02-2009, Lilongwe

¹⁶ Interview met Mr. Mambiya op 27-02-2009, Lilongwe

3.3 Conclusie

Ondanks dat alle ouders eigen ideeën hebben over welke kennis en vaardigheden belangrijk zijn voor hun kinderen, zijn er twee hoofdlijnen te ontdekken in wat de door mij geïnterviewde ouders belangrijk vinden. Op basis van de door hun gegeven antwoorden zijn mijn informanten in twee groepen te verdelen. De eerste groep ouders vindt academische kennis het belangrijkste voor hun kinderen om te leren en vindt dat deze kennis in de toekomst belangrijker wordt. Zij menen dat de traditionele cultuur in de toekomst zal verdwijnen en vinden dat kinderen daar niet meer over hoeven te leren. De tweede groep ouders vindt praktische kennis het belangrijkste voor hun kinderen om te leren. Zij menen dat in de toekomst in de praktijk bruikbare kennis als huizen bouwen belangrijker wordt en dat kinderen onderwezen moeten worden over de traditionele cultuur zodat deze niet verloren gaat. Moraliteit, persoonlijke vaardigheden en kennis over de bijbel vonden ouders uit beide groepen even belangrijk voor hun kinderen om te leren. De oorzaak voor de verschillende visies van ouders ligt volgens de theorieën van LeVine en Whiting in de sociaaleconomische en culturele omstandigheden waarin de ouders leven. Om te kijken of dat in Lilongwe ook het geval is heb ik deze omstandigheden voor mijn informanten uiteen gezet. Deze omstandigheden heb ik samengevat onder de naam 'leefsituatie van ouders in Lilongwe' en in het volgende hoofdstuk wordt hier een beeld van geschetst.

Hoofdstuk 4

Leefsituatie van ouders in Lilongwe

...en het effect hiervan op opvoeding

Ouders zijn wat betreft hun ideeën over belangrijke kennis en vaardigheden voor hun kinderen te verdelen in twee groepen. Om erachter te komen of deze strategiekeuze samenhangt met de huidige leefsituatie van mijn informanten heb ik geprobeerd hun leefsituatie in kaart te brengen. Ik ben ingegaan op de context en onderliggende structuren die invloed hebben op de onderwijswensen van ouders. Hierbij heb ik me gericht op hun economische, sociale en culturele levensomstandigheden. Een deel van de vragen die ik heb gesteld om een beeld te kunnen vormen van de leefsituatie van de ouders zijn persoonlijk en voor iedereen anders. Leeftijd, aantal kinderen en burgerlijke status zijn hier niet relevant om uit te werken maar boden mij in het veld veel inzicht om het plaatje van iemand compleet te maken. Er waren echter ook vragen waarvan de antwoorden die ik erop kreeg sterke gelijkenissen vertoonden. Aan de hand van deze informatie kan ik een beeld schetsen van de situatie waarin ouders in Lilongwe leven.

4.1 Economische levensomstandigheden

Om de economische situatie van mijn informanten in kaart te brengen heb ik met hen gesproken over hun eigen educatie en het beroep wat ze vandaag de dag uitvoeren. Verder heb ik de ouders gevraagd hun eigen financiële situatie te beschrijven en hield daarbij rekening met de toegang die zij hebben tot de primaire levensbehoeften: onderdak, kleding, water, voedsel, medische hulp en veiligheid. Mijn verkregen data over de economische situatie van mijn informanten is wederom in twee groepen te verdelen. Deze twee groepen komen overeen met de groepen die ik gemaakt had naar aanleiding van wat ouders belangrijke kennis en vaardigheden vinden.

4.1.1 Groep 1: Ouders die academische kennis het belangrijkste vinden

Tot groep 1 heb ik alle ouders gerekend die academische kennis het belangrijkste vinden voor hun kinderen om te leren. Van de 34 ouders die ik gesproken heb vallen slechts zes ouders in deze groep. Zij zijn deels woonachtig in de urbane gebieden van Lilongwe en deels in de rurale gebieden van de stad. De ouders die ik sprak hebben allemaal de basisschool afgemaakt en zijn begonnen aan de middelbare school. Voor de Malawiaanse standaard zijn deze ouders hoog opgeleid. Drie van hen hebben een zogenaamd MSCE-diploma, wat staat voor *Malawi*

School Certificate Education en betekent dat de middelbare school met succes is afgerond. Eén vader uit deze groep heeft een universitaire diploma behaald. Mada Ndindeya¹⁷:

“I grew up in Livingstonia. My dad became ill when I was, (...) I am not sure but I was not even five years old. He became insane and my mother was only concentrating on the sickness of my father. Because of that she had no job and paying schoolfees was a problem. Relatives gave assistance and that is why I could finish primary school. After that my brother went to Zambia to earn money and he paid for me so I could finish form five also, in my time secondary school consisted of five forms. After that I went to university college to study business studies, administration and engineering. I am a lucky man, I have got all my diplomas and degrees and I could find a job as an accountant.”

Drie van de ouders in deze groep wonen in het urbane deel van Lilongwe. Twee van hen hebben een betaalde baan buitenshuis en verdienen zo genoeg geld om hun gezin te voorzien van de basisbehoeften. De ouders wonen in huizen van baksteen en met een golfplattendak. Ook hebben ze elektriciteit en stromend water, een toilet en meerdere kamers. Deze huizen zijn goed maar niet volledig naar wens: binnen is het te heet en de huur is te hoog. In de urbane gebieden lijken de ouders welvarender te zijn dan in de rurale gebieden; ze zien er verzorgd uit, dragen nette kleding, sieraden en schoenen. In sommige gevallen blijkt dit uiterlijke schijn; Mrs. Mnyamula vertelde dat ze niet altijd genoeg eten heeft voor haar gezin en dat het leven in de stad erg duur is. Dat zorgt voor haar en haar man voor problemen¹⁸:

“I do not have a job and my husband has been fired recently. He is trying to find a job but it seems like nobody wants to hire him. We live in a good house but we do not have electricity and water any more. We were not able to pay the bill last time. Now I cook on fire and I have to get water at my neighbours.”

De overige drie ouders wonen in de rurale gebieden van de stad en hebben geen betaalde baan. Zij zijn zoals de meeste mensen in Malawi boer. Ze zijn afhankelijk van hun eigen oogst en kennen een tekort aan voedsel in sommige tijden. Allemaal hebben ze genoeg kleren en wonen ze in een huis waar ze tevreden over zijn.

¹⁷ Interview met Mada Ndindeya op 18-03-2009, Lilongwe

¹⁸ Interview met Mrs. Mnyamula op 26-03-2009, Lilongwe

De afstand van huis naar het ziekenhuis verschilt voor de ouders in deze groep maar ze zijn er allemaal van overtuigd dat wanneer iemand uit het gezin ziek zou worden het ziekenhuis bereikt en betaald wordt. Als zij zelf niet genoeg geld hebben zullen hun vrienden en familie hen bijstaan. Angst om ziek te worden is er dus niet, in de urbane delen van de stad zijn ouders wel aanmerkelijk banger voor inbrekers dan in de rurale gebieden. Dit om het simpele feit dat inbraken in deze delen van de stad vaker voorkomen.

Verder vertelden de ouders mij dat zij in de toekomst hun kinderen middelbaar onderwijs willen laten volgen. Zij vinden dit erg belangrijk en zijn er van overtuigd dat zij tegen die tijd over genoeg geld beschikken om dit ideaal te realiseren. Dit geld hoeft overigens niet hun eigen geld te zijn maar kan ook geld van familieleden zijn waar deze ouders een beroep op doen. Daniel Banda¹⁹:

“I want my son to be well-educated. I want him to finish form 4 and after that he has to go to university. I do not want him to drop out before finishing form 4. Not finishing form 4 is the same as not being educated. The certificate is the key to succes, to development. The only problem is the problem of money. I hope and pray I am able that time to pay schoolfees for him. Otherwise, my relatives will pay for him.”

4.1.2 Groep 2: Ouders die praktische vaardigheden het belangrijkste vinden

Tot deze tweede groep behoren 28 ouders die ik gesproken heb, zij vinden praktische vaardigheden het belangrijkste voor hun kinderen om te leren. Op één na zijn zij allemaal begonnen aan het basisonderwijs, slechts enkelen zijn begonnen op de middelbare school maar niemand heeft het afgemaakt. Dit was in alle gevallen het gevolg van een gebrek aan geld.

Mrs. Mnthambala vertelt hoelang ze naar school is geweest²⁰:

“I had two sisters and six brothers. I dropped out of school in standard six. My parents had a lot of problems during my childhood. There was not enough money and not enough food. I had to help my parents, just like my brothers and sisters. That is why I dropped out of school. When I was twelve years old I was pregnant for the first time. Now I am twenty-two, I am married and mother of three children.”

¹⁹ Interview met Daniel Banda op 17-02-2009, Lilongwe

²⁰ Interview met Mrs. Mnthambala op 27-02-2009, Lilongwe

De meeste ouders in deze groep wonen in de rurale gebieden van Lilongwe en zijn boer, ze verbouwen hun eigen eten en verkopen het deel van de oogst wat ze niet zelf opeten. De ouders die in de urbane delen van de stad wonen hebben een betaalde baan buitenshuis als tuinman, kok of hulp in de huishouding, zij zijn gedwongen naast die baan ook nog hun eigen eten te verbouwen omdat het salaris niet toereikend is. Iedere ouder beschreef zijn eigen financiële status als heel erg arm: *“I am very, very poor. Look at my bare feet!”*²¹, dit is volgens de ouders de gemiddelde status van de mensen in Malawi.

Chikumbutso²²:

“I am very, very poor. I can not even feed my family everyday, sometimes we have to go to bed with an empty stomach. But there are people in this country who have to live with less, my situation is the average standard of people in Malawi.”

De meeste ouders die ik sprak hebben niet genoeg eten om hun gezinnen te voorzien. Water was er gedurende de tijd van mijn onderzoek genoeg, van november tot maart valt er veel regen in Malawi, maar in het droge seizoen is er vaak een tekort aan water. De huizen waarin de ouders op het platteland wonen zijn gebouwd op de traditionele wijze: van leem, modder, hout en riet. Deze huizen zijn altijd te klein en aan veel huizen mankeert het een en ander zoals een lekkend dak of gaten in de muren. Ook zijn veel huizen niet alleen voor de mensen maar tegelijk ook een onderkomen voor de dieren, kinderen slapen samen met geiten en kippen in een ruimte. Omdat de ouders weinig geld hebben krijgt het kopen van kleding geen prioriteit. Kleren hebben ze dan ook te weinig en wat ze hebben is oud en meestal gescheurd, ook hadden veel van mijn respondenten geen schoenen aan. Ziekenhuizen zijn erg ver en het transport er naar toe gaat per fiets of geïmproviseerde stretcher. Dat in combinatie met de te hoge prijs van medicatie maakt dat veel ouders bang zijn dat zij zelf of iemand uit hun gezin ziek wordt. De kans op genezing is immers klein. Naast deze angst om ziek te worden zijn enkele ouders bang voor dieven en heksen maar over het algemeen voelen de ouders zich veilig in hun woonplaats.

²¹ Interview met Mkango op 25-02-2009, Lilongwe

²² Interview met Chikumbutso op 25-02-2009, Lilongwe

Mr. Mambiya is bang om ziek te worden²³:

“Transport to the hospital is a big problem here. We do not have a car or bicycle so we use an improvised stretcher. Two men have to carry the patient, but the hospitals are far, we have to walk for days. That is why we have to go to the local medicins, but I do not trust them, they only want to make money, they are not specialised.”

Deze ouders hopen allemaal op een goede toekomst voor hun kinderen met veel educatie en een goede baan. Helaas weten ze diep in hun hart dat dit slechts een droom zal blijven omdat ze simpelweg te weinig geld tot hun beschikking hebben om hun kinderen middelbaar onderwijs te laten volgen. Voor sommige ouders is het zelfs niet eens zeker dat hun kinderen de basisschool af kunnen maken, voor de boeken moet betaald worden en dat is voor hen erg veel geld. Geld dat zij noodgedwongen aan andere doeleinden dan educatie moeten besteden.

Mkango²⁴:

“I want my children to finish form 4. At the moment I do not even have enough money to feed my family so I am looking for assistance, somebody who wants to help me educating my children.”

Ouders die academische kennis het belangrijkste vinden voor hun kinderen om te leren zeggen overwegend tevreden te zijn over hun economische situatie. Zij verdienen voldoende geld om hun gezin van de basisbehoeften te voorzien en denken dat zij ook in de toekomst genoeg geld zullen hebben om hun kinderen middelbaar onderwijs te laten volgen. Ouders die praktische vaardigheden het belangrijkste vinden voor hun kinderen om te leren zijn minder tevreden over hun economische situatie. Zij kunnen hun gezin niet voorzien van de basisbehoeften en zien geen mogelijkheden om aan geld te komen zodat ze hun kinderen in de toekomst middelbaar onderwijs kunnen laten volgen.

4.2 Sociale en culturele levensomstandigheden

Om te achterhalen hoe de sociale en culturele levensomstandigheden van ouders in Lilongwe eruit zien heb ik hen geobserveerd en geïnterviewd. Hierbij is de relatie tussen ouder en kind,

²³ Interview met Mr. Mambiya op 27-02-2009, Lilongwe

²⁴ Interview met Mkango op 25-02-2009, Lilongwe

ouder en gemeenschap en hoe het kind tot de gemeenschap staat aan de orde gekomen. Verder concentreerde ik mij op de sociale en culturele acties die de ouders ondernemen, hoe hun opvoeding eruit ziet en hoe de ouders de opvoeding die zij zelf kregen ervaren hebben. Daarnaast was de manier waarop ouders hun cultuur uitdragen belangrijk en wilde ik te weten komen welke plaats ouders toekennen aan educatie binnen hun cultuur.

4.2.1 Sociale levensomstandigheden

Op sociaal gebied is er weinig onderscheid te maken tussen ouders die in de rurale gebieden van Lilongwe wonen en ouders woonachtig in de urbane delen van de stad. De ouders wonen met hun partner (indien in leven) en jonge kinderen in een huis. De gezinnen zijn meestal groot of nog 'in de groei'. De ouders in de rurale gebieden zeggen dat iedereen uit hun dorp hun kent en dat ook zij iedereen kennen, de ouders in de urbane gebieden kennen wel wat mensen uit hun wijk maar lang niet iedereen.

Uit eigen observaties en interviews is gebleken dat ouders hun kinderen veel leren tijdens het werken in en rond het huis. Ook zeggen de ouders spelletjes te doen met hun kinderen en veel met ze over school te praten, soms om te controleren of hun kinderen echt naar school zijn geweest en soms om te ontdekken wat ze precies leren. De ouders gaan allemaal vaak naar de kerk waar ze bekenden ontmoeten en in de weekenden gaan ze op bezoek bij vrienden om te praten. Daarnaast is de markt is een plaats waar veel ouders samenkomen. Ook bij voetbalwedstrijden die in de buurt gespeeld worden gaan voornamelijk vaders kijken en ontmoeten daarbij vrienden en kennissen.

De opvoeding die de ouders zelf hebben gehad verschilt niet of nauwelijks van de opvoeding die ze zelf geven, ze vinden zichzelf streng en liefdevol, net als hun ouders vroeger waren. Ze zijn tevreden over de opvoeding die zij als kind kregen en trachten dit ook bij hun eigen kinderen te bereiken. Dit proberen zij te realiseren door hun kinderen veel te laten helpen maar ook tijd te geven om met vriendjes te spelen en te studeren. Dit antwoord komt overeen met het ideaal wat iedere ouder wil verwezenlijken, om te toetsen of dit een sociaal wenselijk antwoord is heb ik ook het gedrag van ouders bestudeerd (zie hoofdstuk 5).

4.2.2 Culturele invloeden

De ouders noemden hun kerkbezoek als culturele activiteit en dit is tevens de meest gehoorde culturele activiteit die ouders ondernemen. De meeste informanten gaan iedere zondag naar de kerk waar ze zingen, dansen en bidden. Naast kerkbezoek worden ook traditionele culturele dansen als de *Gule Wamkulu*, *Chintali* en Samba genoemd. Deze dansen worden uitgevoerd

bij bijzondere gebeurtenissen zoals een huwelijk of begrafenis. Onderwijs heeft geen specifieke rol in de cultuur. Ouders vinden dat cultuur een plaats heeft in onderwijs maar niet andersom. Cultuur mag onderwijs niet beïnvloeden of in de weg staan. *Gule Wamkulu* vinden Christelijke ouders een ‘gevaarlijke dans’ omdat kinderen erdoor beïnvloed worden en in plaats van naar school te gaan zich bezig houden met de dans. De ouders die zelf de *Gule Wamkulu* dansen zijn het hier mee eens maar vertellen dat de dans verboden is voor kinderen, pas als ze klaar zijn met school mogen ze deelnemen aan de *Gule Wamkulu*. Op deze manier staat de culturele dans het naar school gaan niet in de weg. Mr. Chimberenga²⁵:

“I am a Gule Wamkulu dancer, when I am dancing I wear a mask and special clothes and there is loud music. Schoolchildren may not watch the Gule Wamkulu because, because then, mind change you know. After seeing the Gule Wamkulu they will never attend school again, they want to be a Gule Wamkulu dancer themselves! The dance is only for adults and children who are not attending school.”

De kleding die de ouders dragen is westers te noemen. Alleen de vrouwen in de rurale gebieden dragen de traditionele Afrikaanse doeken als rok, wat zij zelf niet als cultureel of traditioneel beschouwd maar gewoon als handig en goedkoop.

Naast dat cultuur tot uiting komt in activiteiten en kleding zit cultuur ook in de hoofden van mensen en beïnvloedt denkwijzen en gedrag. Cultuur, georganiseerd in culturele modellen heeft invloed op de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden (Holland & Quinn 1987; Chaudhary et al. 2006; Keller & Lamm 2007; LeVine et al. 1988). Zo is de manier waarop ouders denken over ouderschap een resultaat van culturele normen, waarden en gebruiken. In Malawi is het krijgen van kinderen voor een groot deel van de populatie geen weloverwogen keuze maar een logisch gevolg van het huwelijk. Het is aldaar gebruikelijk om op jonge leeftijd, rond de twintig jaar, te trouwen en dus ook op die leeftijd vader of moeder te worden. Ouders vinden het ouderschap iets vanzelfsprekends en reflecteren hun rol als opvoeder zelden tot nooit. Ze voeden hun kinderen op en zeggen daarbij dezelfde strategieën te hanteren die hun eigen ouders hanteerden. Deze opvoeding wordt door henzelf beschreven als streng en liefdevol. Aan de hand van verschillende onderzoeksmethoden heb ik geprobeerd inzicht te krijgen in de conceptualisering van het kind zijn in Malawi. Ik heb ouders geobserveerd in de omgang met hun kinderen en de afstand die er tussen ouders en

²⁵ Interview met Mr. Chimberenga op 27-02-2009, Lilongwe

hun kinderen bestaat is me daarbij opgevallen. Kinderen worden enerzijds behandeld als volwassenen; ze kennen een hoge mate van verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en hebben in huis dezelfde taken als hun ouders. Anderzijds worden kinderen aangesproken zijnde de mindere; kinderen worden niet bij hun naam genoemd maar worden aangesproken met 'Iwe', wat 'jij' betekent. Ouders voeren ook geen gesprekken met hun kinderen, ze praten tegen de kinderen op een toon waardoor het lijkt alsof ze bevelen uitdelen. Kinderen worden ook vaak ingezet als hulpje; om mensen te halen, stoelen te brengen of boodschappen door te geven. Kinderen worden geacht ouderen te respecteren en te doen wat hen gezegd wordt; leeftijd is hiërarchie. Vandaar dat kinderen bevelen met 'ja' opvolgen of gehoorzamen zonder te antwoorden.

Lilongwe, 04-03-2009

Ik heb een interviewafspraken met Chisomo, 32 jaar, moeder van vijf kinderen, woonachtig in het rurale gebied van Lilongwe. In een versleten bloesje en met een doek omgeknoopt als rok loopt ze op haar blote voeten op me af. In haar armen haar zoontje Esau, hij is tien maanden oud en draagt weer dezelfde kleertjes als bij de voorgaande gesprekken die ik met zijn moeder voerde. Om hem heen geslagen een oranje doek met een druk patroon. Chisomo ziet mij en glimlacht, waarna ze speurend om zich heen begint te kijken. Dan ziet ze waar ze naar op zoek was en roept: 'Iwe!'. Uit de massa basisschoolleerlingen spurt een meisje naar haar toe. Zonder dat er iets gezegd wordt krijgt het meisje Esau in haar armen gedrukt gevolgd door de oranje doek. Ze legt de baby op haar rug en knoopt de doek om hen heen, dan loopt ze, met het jongetje op haar rug gebonden, verder met haar vriendinnetjes.

Later blijkt dit meisje Chisomo's dochter Hope te zijn. Ze is acht jaar.

Kinderen in Malawi vervullen dezelfde taken als volwassenen. Op dat gebied worden kinderen dus gezien als volwaardige deelnemers binnen de maatschappij. Aan de andere kant worden kinderen op sociaal niveau behandeld als de mindere, ze worden niet gezien als geschikte gesprekspartner, worden altijd met 'jij' aangesproken en dienen iedereen die ouder is te gehoorzamen. Deze gebruiken zijn onderdeel van de traditionele Malawiaanse cultuur, oude tradities bepalen vandaag de dag nog de wijze waarop ouders met hun kinderen omgaan en hoe de relatie van ouder tot kind eruit ziet.

4.3 Verandering

De omgeving waarin de ouders leven verandert in de zin van klimaat. Malawi wordt steeds droger en dat is te merken aan de oogst, die ieder jaar kleiner wordt door te weinig regen. Om diezelfde reden worden de ouders ieder jaar armer; door de weinig regenval is de oogst matig, er blijft niet veel eten over om te verkopen en de inkomsten zakken. Het leven in Malawi wordt tegelijk ieder jaar duurder. Deze verandering, het duurder worden van de maatschappij, draagt bij aan de ideeën die ouders over opvoeding hebben en welke keuzes zij voor hun kinderen maken. De ouders willen allemaal financiële zekerheid voor hun kinderen in de vorm van een betaalde baan. Zelf zijn veel ouders boer en ondervinden veel hinder van de klimaatverandering. Zij merken dat de oogst en dus ook hun inkomen zakt, dit maakt dat ouders nu te kennen gaven dat zij momenteel boer zijn het slechtste beroep vinden wat je kunt hebben. Het levert niet alleen weinig geld op maar ook verbouwt bijna iedereen in Malawi zijn eigen eten. Dit verklaart waarom ouders die geen middelbaar onderwijs kunnen betalen hun kinderen praktische vaardigheden in de vorm van *marketable skills* bijbrengen. Dan kunnen zij na de basisschool toch een betaalde baan vinden. Mrs. Mnthambala²⁶:

“My husband and I are both farmers. Today we have a lot of problems, there is not enough food. I do not see a bright future for my children because they can not go to secondary school because of a lack of money. It is too expensive for us. I hope they will find a job, otherwise they will be farmers also, it is not good being a farmer, it is not a good job. I hope and pray they will get a job, I do not want them to be farmers.”

De situatie van de ouders verandert ook wat betreft ziektes. Er zijn steeds meer mensen ziek en er overlijden heel veel mensen aan voornamelijk malaria en aids. Het geboortecijfer is echter nog hoger dan het hoge sterftcijfer, de populatie van Malawi groeit dus en dit zorgt voor minder land en minder banen.

Traditionele religies verdwijnen, ze worden overgenomen door het Christendom. Dit is voor sommige ouders een aanleiding om zich naast het Christendom vast te houden aan het traditionele geloof, zodat het verdwijnen ervan tegengegaan wordt. Andere ouders laten juist hun traditionele geloof helemaal los en gaan op in het Christendom. Door de hoeveelheid problemen die de ouders hebben wordt het steeds belangrijker om naar de kerk te gaan omdat je daar de hulp van god kunt vragen.

²⁶ Interview met Mrs. Mnthambala op 27-02-2009, Lilongwe

4.4 Het effect van leefsituatie op opvoeding

Al deze factoren hebben invloed op de visie van ouders op belangrijke kennis en vaardigheden voor hun kinderen. Door de ouders zich in te laten leven in een andere situatie probeerde ik te achterhalen welke consequenties hun leefsituatie heeft op de opvoeding die zij hun kinderen geven. Dit bleek al snel de verkeerde vraagstelling want de ouders konden zich niet goed in een ander leven verplaatsen en mijn vragen veroorzaakten niet zelden verwarring. Dat blijkt uit het gesprek wat ik met Daniel Banda voerde²⁷:

Sterre: *“Imagine you are a muslim, what would you do different in raising your son?”*

Daniel: *“I am not a muslim”*

S.: *“I know, but imagine you are”*

D. [met verheven stem]: *“I am not a muslim. I am proud to be Christian and I will never be a muslim. My son has to be Christian, everybody in my family has to be Christian.”*

Toen bleek dat deze vraag te veel verwarring opriep heb ik de vraag anders gesteld. Ik vroeg mijn informanten wat mensen in een andere leefsituatie anders doen in het opvoeden van hun kinderen. Mada Ndindeya vertelde me dat mensen in Europa hun kinderen heel anders opvoeden omdat er veel meer controle is op het gedrag van ouders als in kinderbescherming en jeugdzorg. Dit wist hij omdat hij zelf een keer in Engeland is geweest en daar ook het gedrag van ouders gezien had. Ndindeya vertelde dat ouders in Malawi hun kinderen gewoon uit huis kunnen zetten zonder dat iemand zich er druk om maakt. Dat zou in Engeland nooit gebeuren dacht hij. Ook wist hij te vertellen dat Europeanen zich veel meer met hun kinderen bemoeien, ze praten veel met elkaar. Dit is in Malawi niet het geval zei hij: *“parents and children are not friends or something, they are just parents and children”*²⁸.

Verder menen ouders dat zij niets anders zouden doen in hun opvoeding wanneer hun leefsituatie er anders uitzag. Ze denken ook niet dat rijkere mensen of mensen met een ander geloof structureel anders opvoeden dan zij zelf; ieder kind moet helpen in het huishouden en alle ouders proberen hun kinderen zo lang mogelijk naar school te sturen en belangrijke persoonlijke vaardigheden bij te brengen. Zelf zouden ze dus ook niets anders doen, ze zijn tevreden over hoe hun kinderen opgroeien en vinden zichzelf een goede ouder.

²⁷ Interview met Daniel Banda, 17-02-2009, Lilongwe

²⁸ Interview met Mada Ndindeya, 18-03-2009, Lilongwe

4.5 Conclusie

De ouders in Lilongwe gaven aan dat zij niets anders zouden doen bij het opvoeden van hun kinderen als zij bijvoorbeeld ergens anders gewoond hadden, meer geld hadden of meer toegang hadden tot voorzieningen. Ondanks dat de ouders hiermee menen dat hun leefsituatie geen effect heeft op opvoeding heb ik zelf wel duidelijk een effect opgemerkt. Het valt op dat ik bij de informatie die ouders me hier gaven mijn informanten wederom in twee groepen kon verdelen. De eerste groep ouders is tevreden met hun huidige leefsituatie, de tweede groep ouders is niet tevreden met hun huidige leefsituatie. Omdat deze twee groepen nagenoeg exact overeenkomen met de eerder door mij gevormde groepen is het voor mij duidelijk dat de leefsituatie duidelijk invloed heeft op wat ouders belangrijk vinden voor hun kinderen om te leren.

De eerste groep van tevreden ouders meent dat academische kennis het belangrijkste is voor hun kinderen om te leren, de tweede groep bestaat uit minder tevreden ouders en zij kiezen voor praktische vaardigheden. Mate van tevredenheid is een lastig te definiëren concept, het meten van tevredenheid vergt lang en grondig onderzoek. In dit onderzoek heb ik aan de hand van wat ouders mij vertelden een indruk gekregen van hoe zij hun huidige leefsituatie ervaren en in hoeverre zij hier tevreden mee zijn, dit is wat ik aanduid met hun mate van tevredenheid. Aan de hand van deze informatie kon ik de ouders in twee groepen verdelen. Hieruit blijkt dat de mate van tevredenheid van ouders in verband staat met welke kennis en vaardigheden zij belangrijk vinden. Dit impliceert een causaal verband. Ik ben echter van mening dat niet puur de mate van tevredenheid bepaalt wat ouders belangrijk vinden maar dat de achtergrond van ouders hier sterk in meespeelt. De tevreden ouders hebben zelf een redelijke educatie genoten, als gevolg daarvan leiden ze nu een beter leven dan hun minder onderwezen generatiegenoten. De onderwezen ouders kennen de voordelen van opgeleid zijn en willen voor hun kinderen hetzelfde realiseren door hen academische kennis bij te brengen en hen middelbaar onderwijs te laten volgen. De minder tevreden ouders weten ook van het bestaan van deze voordelen af maar zien geen mogelijkheden hun kinderen hoog op te leiden omdat ze daar geen geld voor hebben, wat weer een gevolg is van hun lage opleiding. Om hun kinderen later toch een betaalde baan, en dus een inkomen, te laten vinden willen zij dat hun kinderen praktische vaardigheden leren, zodat zij ook zonder middelbaar onderwijs te hebben gevolgd een baan kunnen vinden. Dit zal voor hun kinderen weer de mate van tevredenheid verhogen omdat zij over meer geld zullen beschikken.

Om na te gaan of de opvoedingsstrategieën die ouders hanteren zichtbaar zijn in hun handelen heb ik het gedrag van ouders bestudeerd. Dit heb ik gedaan om te bekijken of ouders wat zij mij vertellen ook daadwerkelijk in de praktijk brengen. Ik heb onderzocht bij welke activiteiten kinderen moeten helpen, de redenen waarom kinderen wel of niet naar school gaan en welke personen een rol hebben in de opvoeding. Ook heb ik geanalyseerd hoe ouders met hun kinderen omgaan. De informatie in dit hoofdstuk heb ik verkregen uit semi-structureerde interviews, diepte interviews, informele gesprekken, focusgroepen en observaties.

5.1 Huishouden

Alle kinderen moeten helpen in het huishouden: kleren wassen, schoonmaken, afwassen, vegen, koken, op het land werken en voedsel verwerken zijn de meest gehoorde activiteiten in deze categorie. Eén vader vertelde mij dat zijn zoons hem hielpen en zijn dochters zijn vrouw. Door de andere ouders wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de kinderen in wie wat moet doen. De ouders spraken geen Engels maar hier viel het woord *genderequality* meerdere malen, waarmee ze aangaven dat ze voor gelijke taakverdeling tussen man en vrouw staan. De meeste taken doen de kinderen iedere dag na schooltijd. In het weekend worden de kleren gewassen en hebben de kinderen meer tijd om met hun vriendjes te spelen. Volgens de ouders vinden de kinderen dit normaal, het is onderdeel van de cultuur, legden de ouders mij uit. Ook vinden de ouders het goed voor hun kinderen om mee te helpen; later zullen ze het werk ook moeten doen en daarvoor leren ze nu al. Eén vader vertelde me dat zijn zoon het vertikt om te helpen, hij gaat spelen met zijn vriendjes en zijn zusje doet al het werk. De man schaamde zich duidelijk voor het gedrag van zijn zoon; hij keek weg, bood me zijn excuses aan en vroeg zelfs mijn hulp voor dit probleem, maar wist niet wat hij eraan kon doen. Hij kon wel vertellen dat zijn zoon later problemen zou krijgen omdat hij niet weet hoe hij de klusjes moet doen.

5.2 Beroep

Voor de ouders die geen baan hebben naast het verbouwen van hun eigen voedsel geldt dat de kinderen vaak helpen bij hun beroep. Voor de ouders die een betaalde baan hebben geldt dat de kinderen niet bij die baan helpen maar wel bij het werken op het land, wat de ouders naast hun baan ook doen. Zaaïen, verzorgen, oogsten, verwerken en verkopen doen zowel de ouders

als de kinderen. Ook hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen wie wat moet doen. Alle handen helpen; Chikumbutso²⁹:

“My children do help me and my wife in our garden. I am glad, in stead of only our four hands we work with... (maakt een rekensom in het zand) ...eighteen hands!”

5.3 Geld verdienen

De meeste kinderen moeten geld verdienen voor hun ouders door de oogst te verkopen. De kinderen hebben geen baantjes omdat dit gevaarlijk is aangezien de ouders niet weten waar het geld vandaan komt, ze hebben daar geen controle op. Mr. Chimberenga³⁰:

“My children do not have a job. I do not want them to. No, maybe my daughter will come home with some money and after a while we discover she is pregnant! You never know where the money comes from, it could be stolen or earned by having sex.”

De kinderen moeten het geld inleveren bij hun ouders, dit vinden de kinderen goed omdat ze het geld terugzien thuis; ze krijgen bijvoorbeeld nieuwe kleren of hebben wat meer te eten. Oogst verkopen doen de kinderen het hele jaar door als er oogst over is. Onderwijs volgen vinden alle ouders belangrijker dan geld verdienen, dus alleen buiten schooltijd gaan de kinderen de straat op om het voedsel te verkopen. In de stad zijn er veel kinderen die moeten bedelen om aan geld of eten te komen.

5.4 Verzamelen van levensbenodigdheden

Alle kinderen moeten helpen met het verzamelen van eten, water en hout om op te koken. Dit doen zij iedere dag na schooltijd en ook in de weekeinden. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen welke kinderen wat moeten doen. Het hele huishouden draagt zijn steentje bij. Ouders menen dat zij hun kinderen moeten leren hoe zij geld kunnen verdienen en aan levensbenodigdheden kunnen komen omdat zij dit in de toekomst nodig hebben, dit is naast een opvoedingsstrategie ook een onmiddellijke noodzaak van de ouders; alle handen in het huishouden zijn nodig om te overleven. Deze praktische onmogelijkheden zijn dus geïntegreerd in het ideale beeld wat ouders van opvoeding hebben; naast dat het positieve

²⁹ Interview met Chikumbutso op 25-02-2009, Lilongwe

³⁰ Interview met Mr. Chimberenga op 19-02-2009, Lilongwe

gevolgen heeft voor het huishouden leren de kinderen ook meteen vaardigheden die zij in de toekomst nodig hebben.

5.5 Volgen van onderwijs

Niet alle kinderen volgen onderwijs alhoewel alle ouders die ik gesproken heb het erover eens zijn dat onderwijs heel erg belangrijk is voor hun kinderen. Ze zijn het niet volledig eens met het curriculum maar toch moeten alle kinderen volgens hen onderwijs volgen. Iedere ouder doet zijn uiterste best geld bij elkaar te schrapen om het schoolgeld te kunnen betalen (100-250 kwacha per kwartaal (€0.60-1.50)) en zijn of haar kinderen zolang mogelijk naar school te laten gaan. In tegenstelling tot wat De Vreyer beweert in zijn artikel 'Une analyse économétrique de la demande d'éducation en Côte d'Ivoire' (1993) heeft het oudste kind van het gezin het meeste onderwijs genoten. De reden hiervoor is dat het geld steeds verder opdraait, wanneer het oudste kind de middelbare school bereikt gaat het geld daarheen. Voor de jongere kinderen is er dan in veel gevallen niet genoeg geld om de basisschool af te maken. Chikumbutso vertelde dat zijn kinderen niet naar school gaan omdat ze geen interesse hebben in school. Ze weten dat hun vader niet naar school is geweest en dat nemen ze als voorbeeld, vertelde hij, hoe hij ook probeert ze over te halen toch naar school te gaan. Momenteel probeert hij hen zelf zoveel mogelijk praktische vaardigheden te leren zodat ze later meer kans op een baan hebben. Chikumbutso, en ook de andere ouders die ik sprak, denken vooral na over de toekomst van hun kinderen, het lange termijn denken prevaleert.

5.6 Rol in opvoeding

Ouders hebben zelf de primaire rol in opvoeding. Naast de ouders nemen ook broers en zussen delen van de opvoeding op zich en ook grootouders, als ze nog in leven zijn en in de buurt wonen, zorgen een deel van de tijd voor hun kleinkinderen. Een aantal ouders gaf aan dat op school leraren de taak van opvoeders op zich nemen en dat ouders en leraren dus de belangrijkste actoren zijn in het opvoeden van kinderen. De gemeenschap heeft een kleine rol in de opvoeding van kinderen: iedereen zorgt voornamelijk voor zijn eigen nageslacht en niet voor dat van anderen. Maar één ouder kan wel een groep kinderen terechtwijzen. Dit geeft onderstaande beschreven observatie mooi weer.

Tijdens het uitdelen van ballonnen staat een groep kinderen met hun handjes omhoog voor me te dringen om een ballon te bemachtigen. ‘*Ine!, ine!*’ (ik!, ik!) roept de één nog harder dan de ander. Van achteren klinkt een vrouwenstem, ze roept iets in Chichewa en prompt vallen alle kinderen op een knie. De gezichtjes naar de grond gekeerd, rechterarm opgeheven met de handpalm naar mij gericht. Met hun linkerhand hebben ze hun rechteronderarm vast. Op fluisterton gaan ze verder; ‘*Ine, ine*’.

5.7 Omgang van ouders met kinderen

In interviews en gesprekken die ik met ouders heb gehouden gaven veel van hen aan dat ze regelmatig met hun kinderen spelen en praten. Aan de hand van wat ik geobserveerd heb kan ik dit echter niet bevestigen. Ik heb gedurende de drie maanden die ik in Malawi verbleef geen enkel gesprek tussen ouder en kind waargenomen, ook heb ik ouders niet met hun kinderen zien spelen. Mada Ndindeya zegt hier het volgende over³¹:

“My son likes skateboarding, rollerskating, cycling, watching television, I never join him with his activities. He asked me one day to go to the swimmingpool, so we went there three times. He was swimming and I was waiting besides. He told me once he wanted to see wildlife, so we went to nature sanctuary³². We have dinner together at the same table, but he keeps watching television when we are eating. So there is no room for a conversation. He also owns the remote control.”

Ik wil absoluut niet uitsluiten dat ouders met hun kinderen praten maar het is me opgevallen dat het minder gebeurt. Jonge kinderen worden nog wel eens gestimuleerd in het leren van de taal; ik observeerde een vader die met zijn zoontje op schoot zat³³. De baby brabbelde iets tegen een bos uien waarop zijn vader zei “*Onions, say: onions*”. Ook Chisomo en Mrs. Mnthambala hadden soms soortgelijke gesprekjes met hun baby’s die zij meebrachten naar interviews. Uit de twee volgende beschreven observaties blijkt dat aan de wat oudere kinderen zo goed als geen woorden worden verspild.

³¹ Interview met Mada Ndindeya op 18-03-2009, Lilongwe

³² *Nature Sanctuary* is een natuurpark in het centrum van Lilongwe, je vindt er een krokodil, luipaard, python, apen en hyena’s.

³³ Observatie in de bus van Zomba naar Lilongwe, 16-03-2009

Lilongwe, 24-02-2009

In het grootste vertrek van hun huis zit ik op de bank van de familie Landom. Ik ben in gesprek met Flankly, de vader des huizes. Zijn vrouw is achter het huis bezig de lunch klaar te maken, zoals gewoonlijk staat er *nsima*³⁴ op het menu. Na enkele minuten komt hun dochter Ethel binnen met de pan *nsima*. Ze gaat op haar knieën voor haar vader zitten en geeft hem het eten. Flankly neemt de pan aan en wuift Ethel de kamer uit. Hier komen geen woorden aan te pas. Wij bidden, wassen onze handen en nemen de eerste hap, moeder en kinderen wachten met eten tot wij klaar zijn.

Busrit van Zomba naar Lilongwe, 16-03-2009

Tijdens een vijf uur durende busrit kijk ik uit op een jong gezin. Vader, moeder, een meisje van een jaar of zeven en een baby. Vader heeft een rugzak bij zich en haalt daar twee bananen uit. Hij tikt zijn oudste dochter met een banaan op haar schouder, het meisje neemt deze aan en bedankt, hier wordt niet op gereageerd.

5.8 Betrokkenheid van ouders bij het basisonderwijs

Zowel Kadzamira & Rose (2003) als Bredy & Beeharry (1998) hebben aangetoond dat wanneer ouders het niet eens zijn met wat hun kinderen op de basisschool leren de kans groter is dat zij hun kinderen niet naar school sturen. Gezien het feit dat kinderen in Malawi geen praktische vaardigheden op school leren zou het aannemelijk zijn dat de ouders die deze vaardigheden het belangrijkste vinden hun kinderen niet of minder vaak naar school sturen. Dit heb ik echter niet kunnen concluderen uit de resultaten die ik tijdens mijn onderzoek in Lilongwe verkregen heb. Alle ouders geven namelijk aan alles te proberen om hun kinderen zo lang mogelijk onderwijs te laten volgen. Wél is er een verschil in de mate van betrokkenheid van de ouders bij het basisonderwijs. Ouders die aangaven dat overwegend tevreden zijn met hun huidige leefsituatie en die academische kennis noemden zijnde het belangrijkste voor hun kinderen om te leren bleken over het algemeen goed geïnformeerd te zijn over het huidige basisonderwijs. Ouders die eerder te kennen gaven dat zij niet zo tevreden zijn met hun huidige leefsituatie en die praktische vaardigheden het belangrijkste

³⁴ *Nsima* is het hoofdgerecht voor de inwoners van Malawi. Het wordt bereid door kokend water aan te lengen met maïsmeel. Hieruit ontstaat een dikke, witte pap met weinig smaak die zeer vullend is. *Nsima* wordt iedere dag gegeten bij zowel de lunch als bij het diner, al dan niet geserveerd met bonen, groente of kip.

vinden voor hun kinderen om te leren zijn in zeer beperkte mate op de hoogte van het huidige basisonderwijs. Opmerkelijk is dat bijna geen enkele ouder mij wist te vertellen wat het vak *life skills* inhoudt. De ouders kennen het vak niet en wanneer ik hen erover vertel reageren de ouders verbaasd en zijn geschokt wat betreft het thema seks en voorlichting over HIV/aids:

Mada Ndindeya³⁵: *“This is material for secondary education, these children are too young to talk about sex”* Sterre: *“What about children who don’t reach secondary school?”* M.N.: *“They should learn it from their friends, because parents, they don’t talk about it”*.

Focusgroep Lilongwe, 09-03-2009

Sterre: *“Can you tell me something about the subject life skills?”*

Mrs. Hawonga: *“Life skills? Oh, yes, that is a very good and interesting subject.”*

Mrs. Nyondo: *“Yes, the children learn a lot from that.”*

[instemmend gemompel van de overige ouders]

S: *“So can somebody tell me what is life skills about?”*

[lange stilte, ouders kijken elkaar aan, niemand zegt iets]

S: *“Nobody?”* [vragende gezichten] *“So, you do not know what is taught in life skills.”* [er wordt ‘nee’ geschud] *“Maybe in life skills your children learn how to rob a bank.”* [korte stilte]

Mr. Ndindeya: *“No, children do not learn such things in school.”*

[de andere ouders knikken bevestigend]³⁶

Mrs. Nyondo³⁷: *“Als ze de theorie kennen willen ze dat in de praktijk gaan brengen”*

5.8.1 Basisschoolbezoek en tevredenheid

Geschoolde ouders zijn duidelijk beter ingelicht over het huidige basisonderwijs dan mijn lager opgeleide informanten. Dit heeft, in tegenstelling tot wat logisch lijkt, geen verband met de frequentie waarop ouders de basisschool bezoeken: in beide groepen bezoekt slechts 25 procent van de ouders met regelmaat de basisschool. De overige 75 procent komt zelden of nooit op school, de voornaamste reden hiervoor is dat ze het te druk hebben.

³⁵ Mada Ndindeya in focusgroep op 09-03-2009, Lilongwe

³⁶ Focusgroep op 09-03-2009, Lilongwe. Deelnemers: Mrs. Hawonga, Mrs. Mnyamula, Mrs. Nyondo, Mrs. Jinazali, Mrs. Nyirenda en Mada Ndindeya

³⁷ Mrs. Nyondo in focusgroep op 09-03-2009, Lilongwe

De mate van betrokkenheid en ook de verschillende voorkeuren die ouders hebben voor wat hun kinderen moeten leren heeft geen effect op het gevoel van tevredenheid over het huidige basisonderwijs; mijn informanten zijn op dit gebied unaniem: het basisonderwijs kent veel zwakke punten en er moet nog veel gebeuren willen alle ouders volkomen tevreden zijn over het onderwijs dat hun kinderen genieten. Mr. Chimberenga³⁸:

“We should not have to pay for the schooluniforms. The government should pay, now they buy footballshirts for the national team but they do not pay for the schooluniforms! The uniforms should create equality, at this moment uniforms show the differences.”

³⁸ Interview met Mr. Chimberenga op 27-02-2009, Lilongwe

Conclusie

Volgens Kadzamira & Rose gaan in Afrika veel kinderen niet naar school. Eén van de redenen daarvoor is dat ouders het niet eens zijn met het curriculum van de basisschool (2003). De Wereldbank meent daarom dat er onderzoek gedaan moet worden naar wat ouders in Afrika willen dat hun kinderen leren op school (Bredy & Beeharry 1998). Dit bracht mij tot de hoofdvraag van mijn onderzoek;

Op welke manier beïnvloeden sociaaleconomische omstandigheden en culturele factoren welke kennis en vaardigheden ouders in Lilongwe belangrijk vinden voor hun kinderen?

Na mijn onderzoek in Malawi te hebben voltooid en de verkregen data te hebben geanalyseerd kan ik een antwoord geven op deze vraag.

Het is mij duidelijk geworden dat er in Lilongwe een tweedeling te maken is tussen ouders die academische kennis het belangrijkste vinden en ouders die praktische vaardigheden het belangrijkste vinden voor hun kinderen om te leren. Naast deze kennis en vaardigheden willen de ouders ook dat hun kinderen persoonlijke vaardigheden beheersen, kennis hebben over de bijbel en moraliteit, deze kennis en vaardigheden kennen echter een ondergeschikte plaats aan de academische kennis of praktische vaardigheden.

De groep ouders die academische kennis het belangrijkste vindt heeft zelf een relatief hoge opleiding gevolgd; deze ouders hebben in ieder geval de basisschool afgemaakt en zijn ver gekomen in het middelbaar onderwijs of hebben ook daar een diploma behaald. Eén van mijn informanten uit deze groep heeft een academische graad. Omdat deze ouders hoger opgeleid zijn hebben zij betaalde banen buitenshuis kunnen vinden. Dit heeft als gevolg dat zij niet in extreme armoede leven, hun levensstandaard is relatief hoog voor Malawiaanse begrippen. Door het hebben van meer geld kunnen zij in betere huizen wonen, aan genoeg voedsel en kleding komen en ook medicatie ligt voor deze ouders in het bereik. Omdat zij zichzelf en hun gezinnen in hun basisbehoeften kunnen voorzien zijn deze ouders overwegend tevreden over hun huidige leefsituatie. Zij willen dat hun kinderen academische kennis beheersen omdat deze kennis belangrijk is in het middelbaar onderwijs en op de universiteit. De ouders zeggen over voldoende geld te beschikken of verwachten in de toekomst genoeg geld te hebben om hun kinderen middelbaar onderwijs te laten genieten en misschien ligt er zelfs een universitaire opleiding voor hen in het vooruitzicht.

De ouders die aangeven dat zij praktische vaardigheden het belangrijkste vinden voor hun kinderen om te leren zijn lager opgeleid dan de ouders uit de eerste groep. De basisschool is maar door enkelen afgemaakt en soms is er een begin gemaakt op het middelbaar onderwijs maar dit heeft in alle gevallen niet langer dan één jaar geduurd. Omdat deze ouders laag opgeleid zijn hebben zij geen betaalde baan buitenshuis gevonden en zijn deze ouders boer van beroep. Omdat bijna iedereen in Malawi naast een baan ook nog zijn eigen eten verbouwt wordt boer zijn niet als eerwaardig beroep gezien. Door de veranderingen in het klimaat valt er ieder jaar minder regen in Malawi waardoor de oogst kleiner en kleiner wordt. Hierdoor blijft er voor deze ouders niet genoeg eten over om te verkopen en komt er geen geld binnen. Omdat er weinig geld verdiend wordt kunnen de ouders geen goede huizen betalen, hebben zij vaak te weinig eten en ook kleding is schaars. Voor medicijnen en genezing zijn zij afhankelijk van plaatselijke, traditionele genezers. De levensstandaard van deze ouders is laag te noemen, ze zijn dan ook minder tevreden over hun huidige levensomstandigheden. Dat zij zelf niet tevreden zijn over hun huidige situatie maakt dat zij dit voor hun kinderen beter willen. Dit willen zij realiseren door hun kinderen zoveel mogelijk onderwijs te laten genieten, zij doen er dan ook alles aan om hun kinderen het basisonderwijs te laten voltooien. Het liefst zouden deze ouders hun kinderen middelbaar onderwijs laten volgen maar zij zien in dat dit waarschijnlijk bij een droom blijft omdat ze te weinig geld hebben om middelbare educatie voor hun kinderen te financieren. Om hun kinderen later toch kans op een betaalde baan te geven leren zij hun kinderen praktische vaardigheden aan; via deze weg kunnen deze kinderen na de basisschool een praktisch beroep vinden en hebben zij een inkomen.

Bovenstaande uitkomsten tonen aan dat ouders hun opvoedingsstrategieën wat betreft belangrijke kennis en vaardigheden voornamelijk af laten hangen van hun leefsituatie. Volgens Robert LeVine zijn opvoedingsstrategieën deels adaptief en deels maladaptief (1988). Uit mijn data blijkt dat de keuzes die ouders maken in de opvoeding adaptief zijn wat betreft leefsituatie. Volgens de theorie van LeVine zijn opvoedingsstrategieën maladaptief als het aankomt op cultuur en zijn bijbehorende tradities. Dit kan ik met de door mij verkregen informatie bevestigen; ouders in Lilongwe, ongeacht hun sociale en economische omstandigheden, hanteren dezelfde, door cultuur bepaalde, opvoedingsstrategieën. Zij voeden hun kinderen op op dezelfde wijze als zij zelf opgevoed zijn en geven veel aandacht aan Malawiaanse regels en gebruiken; zo dienen alle kinderen respect te tonen voor iedereen die ouder is en worden zij geacht te knielen wanneer zij ouderen iets geven of iets van hen ontvangen. Deze opvoedkundige gebruiken vinden hun oorsprong in de Malawiaanse cultuur en worden door alle ouders gehanteerd, ondanks onderlinge verschillen in leefsituatie.

Bibliografie

Appleton, S.

1991 'Education.' In: Appleton, S. et al. (eds.), *Public Services and Household Allocation in Africa: Does Gender Matter? Women in Development Division*. Washington D.C.: The World Bank

Bradley, R. & R. Corwyn

2007 'Caring for children around the world: A view from HOME.' *International journal of behavioral development* 29: 50-57.

Bredie, J.W.B. & G.K. Beeharry (eds.)

1998 *School Enrollment Decline in Sub-Saharan Africa*. Washington D.C.: The World Bank

Bronfenbrenner, U.

1958 'Socialization and Social Class through Time and Space.' In: Maccoby, E.E. et al. (eds.), *Readings in Social Psychology*. New York: Holt, Rinehart & Winston, pp. 400-425.

Buchmann, C.

2002 'Measuring Family Background in International Studies of Education: Conceptual Issues and Methodological Challenges.' In: Porter, A.C. & A. Gamoran (eds.), *Methodological Advances in Cross-National Surveys of Educational Achievement*. Washington: National Academies Press, pp. 150-179.

Chaudhary, N. Et al.

2006 'Cultural Models, Socialization Goals, and Parenting Ethnotheories: A Multicultural Analysis.' *Journal of cross cultural psychology* 37: 155-172.

Chimombo, J.P.G.

2005 'Quantity Versus Quality in Education: Case Studies in Malawi.' *International review of education* 51: 155-172.

Dixon-Fyle, K.

2002 *Social Policy with Respect to Care: A Perspective for Sub-Saharan Africa*. Geneva: International Labour Office

Evans, J.L.

1994 'Childrearing practices in Sub-Saharan Africa: an introduction to the studies.' In: *Coordinators' Notebook* No. 15.

Gage, A.J.

1997 'Familial and socioeconomic influences on children's well-being: An examination of preschool children in Kenya.' *Social science and medicine* 45: 1811-1828.

Hoff, E., Laursen, B. & T. Tardif

2001 'Socioeconomic Status and Parenting.' In: M.H. Bornstein (ed.), *Handbook of parenting* (2nd ed.). Mahwah, N J: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 231-252.

Holland, D. & N. Quinn (eds.)

1987 *Cultural models in language and thought*. Cambridge: Cambridge University Press

Jensen, P. & H.S. Nielsen

1997 'Child labour or school attendance? Evidence from Zambia.' *Journal of Population Economics* 10: 407-424.

Kadzamira, E. & P. Rose

2003 'Can free primary education meet the needs of the poor?: evidence from Malawi.' *International journal of educational development* 23: 501-516.

Keller, H. & B. Lamm

2007 'Understanding Cultural Models of Parenting: The Role of Intracultural Variation and Response Style.' *Journal of cross cultural psychology* 38: 50-57.

Kottak, C.P.

2006 *Anthropology. The Exploration of Human Diversity*. New York: McGraw-Hill

LeVine, R.A. et al.

1994 *Child care and culture: Lessons from Africa*. New York: Cambridge University Press

LeVine, R.

1990 'Enculturation: A Biosocial Perspective on the Development of Self.' In: Cicchetti, D. & M. Beeghly (eds.), *The Self in Transition*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 99-117.

LeVine, R.A., Miller, P.M. & M.M. West (eds.)

1988 *Parental Behavior in Diverse Societies. New Directions for Child Development* No. 20. San Francisco: Jossey-Bass

Livuza, A.

2007 'New Primary School Curriculum.' *The Nation*, 9 januari.

Lloyd, C.B. & A.K. Blanc

1996 'Children's schooling in sub-Saharan Africa: The role of fathers, mothers and others.' *Population and Development Review* 22: 265-298.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

2008 *Education for All Global Monitoring Report 2008*. Oxford: Oxford University Press

Vreyer de, P.

1993 'Une analyse économétrique de la demande d'éducation en Côte d'Ivoire.' *Revue d'Economie du Développement* 1: 49-79.

Whiting, J.W.M.

1981 'Environmental Constraints on Infant Care Practices.' In: Munroe, R.H. et al. (eds.) *Handbook of Cross-Cultural Human Development*. New York: Garland, pp. 155-180.

Bijlage 1 Reflectieverslag

Het onderzoek wat ik in Malawi heb uitgevoerd was mijn eerste echte ervaring met het doen van antropologisch veldwerk. Na tweeënhalf jaar van de onderzoeken van anderen geleerd te hebben was het nu mijn beurt. Vóór mijn vertrek naar Malawi had ik de angst dat ik geen informanten zou kunnen vinden. Gelukkig bleek deze angst na mijn aankomst ongegrond; de ouders in Lilongwe wilden allemaal erg graag hun medewerking verlenen aan mijn onderzoek en waren enthousiast wanneer ik hen om assistentie vroeg. Hierdoor kon ik erg snel beginnen met het verzamelen van data in focusgroepen en interviews. Ik vond dit erg leuk om te doen en ben nooit met tegenzin naar een afspraak gegaan. Ik voelde me een echte antropoloog wanneer ik in het hoge gras van Malawi met kladblok en pen in de hand interviews hield, deze rol is mij erg goed bevallen.

Wat ik jammer vond is dat het grootste deel van mijn informanten geen Engels sprak waardoor ik niet gemakkelijk met hen kon communiceren. Interviews gingen prima, want op locatie was er altijd iemand bereid voor mij te tolken, maar gewoon een praatje maken had heel wat voeten in de aarde. Omdat het spreken zo moeilijk ging had ik een bijna non-verbale relatie met mijn informanten. Gezichtsuitdrukkingen, gebaren, fysiek contact en de enkele woorden Chichewa die ik opgepikt heb waren de communicatiemiddelen tussen mij en mijn informanten. Dit ging ik naarmate mijn onderzoek vorderde meer en meer waarderen omdat deze vorm van communicatie een verrijking in mijn leven betekent. Ik heb in Malawi geleerd dat je ook zonder elkanders taal te beheersen veel duidelijk kunt maken met non-verbale communicatie en dat je veel af kunt lezen uit fysieke gebaren en emoties die mensen tonen.

Het interviewen met een tolk werkte de ene keer perfect en de andere keer wat minder. Sommige tolken namen de rol van vertaler niet in de juiste zin van het woord op en gaven antwoord voor mijn informanten omdat zij ‘wel wisten wat mijn informanten ervan dachten’. Op die momenten kon mij dit zeer frustreren maar achteraf kijk ik hier met plezier op terug en ben ik trots op mezelf dat ik, ondanks mijn frustratie, rustig en aardig gebleven ben tegen de betreffende tolk. Ik was me ervan bewust dat de vertaling van deze tolken niet ten alle tijden overeenkwam met de antwoorden die mijn informanten gaven en daarom heb ik gedurende de laatste periode van mijn veldwerk met een vaste tolk gewerkt. Deze dame kende het doel van mijn onderzoek en heeft een grote bijdrage geleverd aan het verifiëren van mijn data.

Het werken in een totaal andere omgeving is mij goed bevallen, vaak voelde het doen van onderzoek niet als studeren omdat ik er zoveel plezier in had. De crisisfase waar mijn collega-onderzoekers en ik van te voren zo op voorbereid werden is volledig langs me heen

gegaan. Voor mijn gevoel gingen de wittebroodsweken vloeiend over in de aanpassingsfase en kwam het moment van afscheid nemen veel te vroeg. Ik ben mij ervan bewust dat ik deze keer geluk heb gehad dat alles zo vanzelfsprekend en goed ging, in mijn toekomstige veldwerkperiodes zal ik waarschijnlijk meer moeilijkheden ervaren.

Dat mijn onderzoek zo voorspoedig is verlopen betekent niet dat ik geen moeite had met sommige zaken waar ik mee geconfronteerd werd. Zo vond ik het vooral de eerste keren dat ik mijn informanten ontmoette erg moeilijk dat ze zo mager zijn, geen schoenen dragen, gescheurde kleren aanhebben en mij om eten of geld vroegen. Ik werd keer op keer weer geconfronteerd met hun armoede en mijn eigen rijkdom. Dit maakte dat ik me sterk afvroeg of ik mijn informanten geen wederdienst moest bewijzen in de vorm van het geven van geld of andere materiële zaken. Uiteindelijk heb ik besloten geen geld te geven maar naar interviews drinken en iets te eten mee te nemen en bij het afscheid heb ik al mijn informanten een bloes gegeven. Dit werd door hen allen zeer gewaardeerd en achteraf vind ik nog steeds dat ik de juiste beslissing heb gemaakt om hen op deze manier te bedanken. De uitdrukking op de gezichten van mijn informanten en de blijdschap die met het geven van de bloezen gepaard ging zal ik nooit vergeten.

In gesprek met Chisomo (links). Rechts tolk Mr. Banda.

Lilongwe, 12-03-2009

Bijlage 2 Summary in English

In Africa not every child is attending primary school. One of the reasons is the vision of parents on the curriculum, they do not always agree with what is taught in school. Schooling has to fit within the wishes and expectations of parents to make sure most children will enter primary schools. To discover the wishes and expectations of parents in Malawi this research has been done in Lilongwe. The methods used to answer the question ‘which knowledge and skills parents in Lilongwe think are important for their children to learn and in which way are their livingconditions influencing these ideas?’, are qualitative. Most used are the methods of interviewing, in-depth interviewing and focusgroups but also observation is used to answer the main question of this research. In total 34 parents are interviewed, fifteen of them more than twice. Only two of them spoke English so the others are interviewed with the assistance of a local translator.

This report contains a theoretical framework about the differences and similarities of childrearing in Europe and Africa, about parents and their wishes for their children, about culture, social-economic status, environment, and how these factors are influencing childrearing and behaviour. Also the context of this research is exposed, it contents information about Free Primary Education in Malawi, today’s curriculum and a description about the Malawian society.

The main part of this report consists of the answer to the main question, which is divided in five topics. These answers are analyzed and connected to the theories and complemented by quotes and citations of the informants. Also some observations are described.

Of course parents do have different ideas about what is most important for their children to learn but there are also similarities found. The given answers can be distinguished in practical skills and theoretical knowledge. A part of the parents gave answers like needle craft, woodwork and cooking to be most important for their children to learn. The other part of parents gave answers like learning how to write, speak and understand English, Chichewa and the subject mathematics being most important knowledge.

Looking at the background and today’s livingconditions of my informants, It can be concluded that people who are well-educated (secondary school, university) do think theoretical knowledge is more important to learn for their children. These informants are quite satisfied with their current situation of living and do see a bright future for their children with a lot of education, and a well-paid job when they are grown-ups. They think they can manage

to give these future to their children while they (or their relatives) earn enough money needed for their children to finish secondary school and maybe even university college can be reached.

Practical skills being most important for children to learn is the answer given by less educated parents, who overall are less satisfied with their current situation of living. Their houses are too small, they have not enough money and they are not happy with their occupation. They absolutely want a bright future for their children, but when asked whether that dream is realistic their response is negative. In their hearts they know they will not have enough money to let all their children finish secondary school. They admit that is the reason why they want their children to learn practical skills so they can at least find an occupation without secondary school.